

Pravo na obrazovanje djece prije polaska u školu

Cazin, Helena

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:727248>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-29**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

HELENA CAZIN

PRAVO NA OBRAZOVANJE DJECE PRIJE POLASKA U ŠKOLU

Diplomski rad

Pula, rujan, 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

HELENA CAZIN

PRAVO NA OBRAZOVANJE DJECE PRIJE POLASKA U ŠKOLU

Diplomski rad

JMBAG: 0115079623, izvanredni student

Studijski smjer: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Građanski odgoj i obrazovanje

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Posebne pedagogije

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Marina Diković

Pula, rujan, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana _____, kandidatkinja za magistricu _____ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom _____

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. POVIJEST ODGOJA I OBRAZOVANJA	3
2.1. Odgoj i obrazovanje u staroj Grčkoj	3
2.2. Odgoj i obrazovanje u Rimu	4
2.3. Odgoj i obrazovanje u starom vijeku	5
2.4. Odgoj i obrazovanje u novom vijeku.....	6
2.5. Odgoj i obrazovanje u Republici Hrvatskoj.....	6
3. 4-A MODEL PRAVA NA OBRAZOVANJE	8
3.1. Dostupnost (<i>Availability</i>)	8
3.2. Pristupačnost (<i>Accessibility</i>).....	9
3.3. Prihvatljivost (<i>Acceptability</i>).....	10
3.4. Prilagodljivost (<i>Adaptability</i>)	11
4. MEĐUNARODNI STANDARDI I DOKUMENTI O PRAVU NA OBRAZOVANJE DJECE	13
4.1. Konvencija o pravima djeteta	13
4.2. UNESCO – smjernice za predškolsko obrazovanje	15
4.3. Vijeće Europe	16
5. PRAVO NA OBRAZOVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ	18
5.1. Ustav Republike Hrvatske	18
5.2. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju	19
5.3. Nacionalni planovi i strategije za predškolski odgoj.....	20
6. PROVEDBA PRAVA NA OBRAZOVANJE DJECE PRIJE POLASKA U ŠKOLU	22
6.1. Dostupnost i kvaliteta predškolskog obrazovanja u Hrvatskoj	22
6.2. Socioekonomski faktori i njihova uloga u pristupu obrazovanju.....	23
6.3. Uloga roditelja i zajednice.....	24
6.4. Izazovi i prepreke u ostvarivanju prava na obrazovanje	25

7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	27
7.1. Cilj	27
7.2. Istraživački problemi	27
7.3. Instrument (matrica)	27
7.4. Uzorak (kurikulumi vrtića)	28
7.5. Postupak	29
7.6. Rezultati	29
7.7. Interpretacija.....	42
7.7.1. Ciljevi obrazovanja i cjeloviti razvoj djeteta	42
7.7.2. Pedagoški pristupi, individualizacija i participacija	42
7.7.3. Prostor i podrška aktivnostima	43
7.7.4. Uključenost roditelja i lokalne zajednice	43
7.7.5. Usporedba kurikuluma	44
8. ZAKLJUČAK.....	47
LITERATURA	49
PRILOZI	52
SAŽETAK	53
SUMMARY	54

1. UVOD

Pravo na obrazovanje osnovno je ljudsko pravo. Dijete od rođenja uči, pa tako mu i pripada pravo na obrazovanje od samog rođenja, a s obzirom na to da je dijete ovisno o roditeljima i odgajateljima, potrebna mu je još veća zaštita. Osnovne i srednje škole spomenuto pravo dobro reguliraju zakonima, dok pravo na obrazovanje u dječjim vrtićima, u fazi predškolske dobi (rano djetinjstvo) često ostaje zanemareno.

Obrazovanje u predškolskoj dobi ključno je za cjeloviti razvoj djeteta. Dijete će u predškolskoj dobi kroz obrazovanje steći kvalitetne osobine u socijalnom, emocionalnom i formalnom smislu kako bi bilo što spremnije za formalno školovanje. U Republici Hrvatskoj, kao i u mnogim zemljama, predškolsko obrazovanje predstavlja prvi oblik institucionalnog obrazovanja, stoga je potrebno kvalitetno okruženje kako bi se izbjegle nejednakosti u obrazovnim prilikama.

U radu će se istraživati pravni segmenti u ostvarivanju prava na obrazovanje u predškolskim odgojno obrazovnim institucijama, koji zakoni reguliraju pravo na obrazovanje u svijetu, a koji u Republici Hrvatskoj, kakvi su izazovi i što utječe na ostvarivanje prava na obrazovanje. Glavni istraživački problem temelji se na odgovaranju na pitanje kako i na koji način međunarodni dokumenti, kao i zakoni u Republici Hrvatskoj omogućuju svoj djeci, a posebno djeci predškolske dobi, omogućavaju kvalitetno obrazovanje koje je jednako za svu djecu. Cilj je istražiti i procijeniti pravne, institucionalne i praktične aspekte prava na obrazovanje djece prije polaska u školu u Republici Hrvatskoj kao i u svijetu.

U ranom djetinjstvu obrazovanje predstavlja ključnu ulogu u kvalitetnom razvoju djece, pa tako ravnopravan pristup kvalitetnom predškolskom obrazovanju predstavlja temelj za postizanje društvene jednakosti i uspjeha.

Rad je strukturiran tako da se analiziraju svi značajni elementi prava na obrazovanje djece prije polaska u školu, a podijeljen je u devet glavnih poglavlja. Prvo poglavlje pruža uvodne napomene, drugo nam daje uvid u povijesni razvoj odgoja i obrazovanja u Europi (od stare Grčke do novog vijeka) i Republici Hrvatskoj. Treće poglavlje analizira 4-A model prava na obrazovanje na temelju tekstova Katarine Tomaševski, a četvrto međunarodne dokumente koji su najznačajniji u cijelome svijetu, a vezani su za predškolski odgoj i obrazovanje te prava djece - *Konvencija o pravima djeteta*, *UNESCO-ve smjernice za predškolsko obrazovanje* te *Vijeće Europe*. Peto poglavlje

pruža uvid u pravne aspekte prava na obrazovanje u Republici Hrvatskoj, dok se šesto nadovezuje s provedbom prava na obrazovanje djece prije polaska u školu. Sedmo poglavlje bavi se istraživanjem kurikuluma dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj odnosno komparativnom analizom odabranih dijelova kurikuluma te njihovom provedbom. Na kraju je pružen uvid u zaključak, pregled korištene literature i priloženih materijala.

Kombinacijom kvalitativnih metoda istraživanja, rad pruža sveobuhvatan pregled pravnog okvira, praktičnih izazova i mogućnosti za poboljšanje sustava predškolskog obrazovanja u Hrvatskoj.

2. POVIJEST ODGOJA I OBRAZOVANJA

Odgoj i obrazovanje široki je pojam koji se u današnje vrijeme definira na mnogo načina. Odgoj sam po sebi vrlo je važan čimbenik za kvalitetan rast i razvoj djeteta. Vukasović¹ (2001) tako definira odgoj kao proces formiranja, izgrađivanja i oblikovanja čovjeka sa svim njegovim tjelesnim, intelektualnim, moralnim, estetskim i radnim osobinama te je svjesna i planski organizirana djelatnost. Mijatović² (1999) definira obrazovanje kao povijesnu, društvenu djelatnost koja je u izravno povezana s potrebama proizvodnje materijalnih dobara razvojem znanosti i tehnike te ideologijom koja je usko povezana s uređenjem nekog društva. Hrvatska Enciklopedija obrazovanje definira kao „organizirani pedagoški proces stjecanja znanja i razvijanja spoznaje. Obrazovanje u užem smislu odnosi se na stjecanje znanja i razvijanje sposobnosti; iz toga proizlaze i materijalni/kognitivni zadatci obrazovanja (*znanje*) i funkcionalni, formalni, formativni, psihomotorički ili operativni (*sposobnosti*) zadatci. Obrazovanje je sastavni dio odgoja i pedagoškoga djelovanja koje se izravno povezuje s intelektualnim odgojem. Ono se temelji na učenju te se zbog toga ne odnosi samo na stjecanje znanja već i na svladavanje učenja, tj. „učenje učenja“.“³

Prvi podatci o odgoju i obrazovanju spominju se čak 3.500. g. pr. Kr., a do danas se obrazovanje uvelike razvilo. U ta vremena odgoj i obrazovanje nisu bili poznati kao takvi već je to bio puno širi pojam. U Europi povijesni odgoj i obrazovanje može se proučavati u staroj Grčkoj, Rimu te zatim u starom i novom vijeku. U Republici Hrvatskoj zapisi o obrazovanju djece datiraju još iz 13. st.

2.1. Odgoj i obrazovanje u staroj Grčkoj

Stara Grčka sastojala se od više manjih gradova-država te su se oni nazivali polisi. Polisi koji su u to vrijeme bili najznačajniji su Atena i Sparta koji su imali i dva najpoznatija odgojna sistema: atenski i spartanski⁴.

U spartanskom odgoju odgoj dječaka bio je isključivo vojno-fizičkog karaktera. Dječaci su odgajani kako bi zaštitili državu od neprijatelja; prolazili su tešku obuku kojom su postajali izdržljivi i muževni vojnici odnosno ratnici u Sparti. Umno obrazovanje bilo je

¹ Vukasović, A. (2001). *Pedagogija*

² Mijatović, A. (1999). *Osnove suvremene pedagogije*, Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.

³ obrazovanje. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 18.9.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/obrazovanje>

⁴ Zaninović, M. (1988). *Opća povijest pedagogije*, Zagreb: Školska knjiga

manje prioritetno, pa je tako uz vojne vježbe bila uključena i vježba učenja čitanja i pisanja. Obrazovanje žena također se spominje u kontekstu „čeličenja“ trčanjem, hrvanjem, bacanjem diska i koplja kako bi izdržale porod bez straha i bolova. (Zaninović, 1985).

Za razliku od Sparte koja je imala većinom vojnički odgoj, Atena je sadržavala dvije klase ljudi – zemljoradničku i trgovačku. Te klase morale su više brinuti o nabavljanju robova pa se tako Atena usmjerila na razvoj govora, geografije, aritmetike, astronomije, medicine, književnosti, filozofije i prava. Atenjani su odgoj temeljili na razvoju djece i mladih s istaknutim mentalnim, fizičkim i moralnim osobinama. Od rođenja do sedme godine djeca su bila školovana kući, a od sedme godine samo dječaci su polazili škole. Obrazovanje djece nije bilo obavezno, ali je većina građana Atene ulagala novac u obrazovanje svoje djece. Oni građani koji su bili bogatiji svoju su djecu slali u gimnazije gdje su učili o politici, filozofiji i umjetnosti (Stevanović, 2002).

2.2. Odgoj i obrazovanje u Rimu

Povijest starog Rima dijeli se na tri glavna razdoblja, a to su rodovski Rim, Rimski Republikanizam i Rimsko Carstvo. Svaki od tri razdoblja ima razvijen vlastiti način odgoja i obrazovanja⁵.

Zaninović (1988) objašnjava kako je u rodovskom Rimu (8.–6. st. pr. n. e.) bio dominantan obiteljski odgoj koji je uključivao učenje djece čitanju, pisanju, računanju, jahanju, plivanju, a izvorna svrha mu je bila odgojiti djecu u zemljoradnike tj. vojnike. U Rimskoj Republici (6.–1. st. pr. n. e.) počinju se pojavljivati javne osnovne škole gdje se pored učenja čitanja, pisanja i računanja učio i moralni odgoj – razvoj hrabrosti i jake volje. Gramatičke škole pohađala su djeca patricija, a učila su latinski i grčki jezik, deklamiranje i čitanje grčke literature. Cilj je bio odgojiti kvalitetne govornike, pa je tako u potrebi bilo i otvoriti retoričke škole u kojima se učila matematika, filozofija, astronomija, građansko pravo i glazba. Vrcelj (2018) pokazuje i važnost žena u odgoju i obrazovanju u doba Rimske republike – osim što su brinule o kućanstvu i bile domaćice, žene su bile odgovorne za odgoj i obrazovanje vlastite djece do polaska u školu. Žena je uz svog muža bila glava obitelji, njemu jednaka te je bila dostojna građanka Rima.

⁵ Zaninović, M. (1988). *Opća povijest pedagogije*, Zagreb: Školska knjiga

U doba Rimskog Carstva privatne škole postale su državne, a ukoliko se osnovala privatna to se smatralo zločinom protiv države. Cilj odgoja i obrazovanja djece je bilo održavanje rimske vlasti i Rimskog carstva tako da djeca postanu činovnici (Zaninović, 1988).

2.3. Odgoj i obrazovanje u starom vijeku

Zaninović (1988) i Vrcelj (2018) razdoblje srednjeg vijeka dijele u tri glavna razdoblja⁶:

1. Razdoblje ranog srednjeg vijeka (400.-1000.g) – doba feudalizma, gdje je društvo podijeljeno na staleže, a iznad države postavljena je religija, ona je imala najveći izvor autoriteta i moći. Crkva je u svojoj vlasti tako imala i odgoj i obrazovanje djece. S obzirom na svoju veliku moć, ograničila je ili u potpunosti zabranila obrazovanje žena s obrazloženjem kako je znanje sveto i samim time dostupno jedino Bogu i muškarcima. Ono što se učilo temeljilo se na Svetom pismu i tumačenju istog, a muškarci su morali napamet učiti knjige na latinskom jeziku što je bilo zahtjevno te je za rezultat imalo odustajanje od školovanja.
2. Razdoblje razvijenog srednjeg vijeka (1000.-1300.g) – razdoblje u kojem se očituje pojava skolastike i sveučilišta. Skolastika teži mirenju razuma s religijom te usklađivanju vjere i nauke. Nažalost kao i u razdoblju ranog srednjeg vijeka, crkveni odgoj i obrazovanje nije se promijenio u smislu da su učenici i dalje morali napamet učiti knjige, bez razumijevanja, što je bilo izrazito zahtjevno.
3. Razdoblje kasnog srednjeg vijeka (1300.-1500.g) – razdoblje humanizma i renesanse koji predstavlja prijelazno doba iz srednjega u novi vijek. U ovom razdoblju humanizam postaje novi pokret u kojem se u središte stavlja čovjek, odnosno humanost (čovječnost) se smatra najvišim ciljem odgoja. Tjelesno kažnjavanje i okrutne vještine učenja mijenjaju se, pa se tako uči putem blage discipline i roditeljskom odnosu prema učenicima.

⁶ Zaninović, M. (1988). *Opća povijest pedagogije*, Zagreb: Školska knjiga
Vrcelj, S. (2018). *Što školu čini školom-teorijski pristupi, koncepti i trendovi*

2.4. Odgoj i obrazovanje u novom vijeku

Mnoge promjene događaju se u Europi tijekom 17. i 18. st. (i nastavljaju se sve do danas), kako u školstvu i pedagogiji tako i u društvenim odnosima. Najveće promjene događaju se Rusiji, Francuskoj, Austriji, Njemačkoj i Engleskoj (Zaninović, 1988).

Umjesto privatnih škola i crkvene nauke, otvaraju se gimnazije i stručne škole, a nalaže se opće, obavezno i besplatno školovanje za svu djecu u kojoj će se provoditi svjetovna, a ne religijska nastava. Problem koji se stvorio otvaranjem takvih škola bio je nemogućnost obrazovanja djece za obitelji s slabim prihodima. Iako se težilo obrazovanju koje je jednako i besplatno za sve, oni koji su svojoj djeci mogli priuštiti obrazovanje slali su ih u gimnazije, srednje i više škole te sveučilišta, a za djecu siromašnih obitelji postojale su škole u kojima se učila proizvodnja, rukovanje strojevima, rad u tvornicama i sl. Nagli procvat industrije dovodi do potrebe za više radnika, pa su tako vlasti omogućile i rad djece mlađe od devet godina, a obučavali su ih u obrtničkim školama (Ajanović i Stevanović, 1997).

Nakon 17. i 18. stoljeća razvijaju se mnogi pokreti u kojima se odgoj i obrazovanje različito tumačio i provodio. Od prosvjetiteljstva, radničkog pokreta do sustava projekt-metoda, Montessori-sustava, Waldorfske škole i sl. Od 20. st. radi se na reformama školstva te uvažavanju ljudskih prava, pa tako u 20.st. nastaju i najvažniji dokumenti o pravu na obrazovanje djece.

2.5. Odgoj i obrazovanje u Republici Hrvatskoj⁷

Kao i u novom vijeku, industrijalizacija je utjecala i na odgoj i obrazovanje u Hrvatskoj. Sve više žena bilo je zaposleno, a potreba za uzdržavanjem djece koja su napuštena stvorila je potrebu za objektima u kojima će se ona čuvati. Objekti u kojima su se ta djeca čuvala imale su osobine današnjih ustanova socijalne skrbi. Prvi zapisi o „odgojno obrazovnim ustanovama“ pojavljuju se 1432. godine kada je u Dubrovniku osnovan „Milosrdni zavod za sitnu zapuštenu dječicu“ poznatiji kao *Ospedale della Misericordia* koji je najduže djelovao na prostorima Hrvatske. Za socijalno ugroženu djecu osnovane su ustanove koje su se nazivale „sabirališta“.

⁷ Serdar, E. (2013). Počeci institucionalnog predškolskog odgoja u Hrvatskoj. *Dijete, vrtić, obitelj*, 19 (71), 4-6. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/145397>

Osim prethodno nabrojanih ustanova, spominju se još⁸:

- „pjestovališta“ – prvo otvoreno u Hrvatskoj 1855. god. u Zagrebu, a osnovao ga je J. Haulik,
- „hranilišta“ – u koja su odlazila djeca čiji roditelji nisu mogli biti s njima kući zbog posla ili siromaštva,
- „Sekcija za našu djecu“ – osnovana 1907. god. od strane Udruga učiteljica kraljevina Hrvatske i Slavonije u kojoj se djeci pružala materijalna i moralna pomoć,
- „Sklonište“ – osnovano 1909. god.
- „Dječji dom“ – osnovan 1912. god. koji se sastojao od svih prethodno osnovanih ustanova.

S obzirom kako su se u takve ustanove primala djeca od rane do predškolske dobi, prema uzoru na druge države, i Hrvatska je počela osnivati ustanove isključivo za djecu do predškolskog uzrasta. 1842. godina tako je vezana uz pojavu „čuvališta“, a 1869. uz pojavu „zabavišta“ (u Zagrebu) prema uzoru na Friedricha Fröbela. Povijesno važne predškolske ustanove su također i „Kaptolsko“ zabavište otvoreno 1882. u Zagrebu te „Iličko“ zabavište otvoreno 1883. god. također u Zagrebu (Serdar, 2013).

⁸ Serdar, E. (2013). Počeci institucionalnog predškolskog odgoja u Hrvatskoj. *Dijete, vrtić, obitelj*, 19 (71), 4-6. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/145397>

3. 4-A MODEL PRAVA NA OBRAZOVANJE

4-A model prava na obrazovanje razvila je Katarina Tomaševski, prva posebna izvjestiteljica Ujedinjenih Naroda za pravo na obrazovanje.⁹ Ona smatra kako je potreban kontinuirani rad kako bi se ljudska prava osuvremenila. U tome je ključno uključiti vanjske akademske i stručne doprinose te razvijati politike *Komisije za ljudska prava*. Pravo na obrazovanje često se ne doživljava kao zasebno pravo već mu se pridružuju ekonomska, socijalna i kulturna, no pravo na obrazovanje obuhvaća i građanska te politička prava. Lokalno i globalno, u svim državama svijeta, pravo se priznaje, promiče i štiti na svim razinama. Tomaševski shemu 4-A¹⁰ izrađuje kako bi se prevladale zabune koje otežavaju jasno definiranje prava na obrazovanje kao građanskog, kulturnog, ekonomskog, političkog i socijalnog prava. Shema definira ključne komponente prava na obrazovanje kako bi se osiguralo njegovo potpuno ostvarenje. Kao što i sam naziv kaže, shema uključuje četiri glavne komponente: dostupnost (*availability*), pristupačnost (*accessibility*), prihvatljivost (*acceptability*) te prilagodljivost (*adaptability*).

3.1. Dostupnost (*Availability*)

Dostupnost se odnosi na obrazovanje koje mora biti dostupno za svu djecu. To uključuje dovoljan broj škola, kvalitetan stručni kadar odnosno nastavnike kao i obrazovne resurse.

Dostupnost obuhvaća:

- Osnivanje/zatvaranje škola: škole moraju biti osnovane u dovoljnom broju kako bi svim učenicima bile dostupne; bez adekvatnih razloga škole ne smiju biti zatvorene te je potrebno osigurati alternativni izvor pohađanja škole,
- Sloboda osnivanja škola: osnivanje škola, uključujući privatne i neovisne obrazovne institucije, uz poštivanje zakonskih propisa, mora biti svima omogućeno,

⁹ Sopta, M., & Urbanc, K. PRAVO NA VISOKOŠKOLSKO OBRAZOVANJE ZA OSOBE S INVALIDITETOM: KONTEKST I IZAZOVI. *OSOBE S INVALIDITETOM U UMJETNOSTI, ZNANOSTI, ODGOJU I OBRAZOVANJU Zbornik radova*, 833. (str. 836)

¹⁰ Tomaševski, K. (2001). Human rights obligations: making education available, accessible, acceptable and adaptable. Right to education primers no. 3.

- Financiranje javnih škola: u javnim školama, država mora osigurati adekvatno financiranje zbog kvalitetnog obrazovanja i normalne funkcije ustanove,
- Javno financiranje privatnih škola: moguće je u određenim slučajevima uz poštivanje određenih standarda i zahtjeva; privatne škole mogu dobivati sredstva iz javnih fondova kako bi se osigurala ravnoteža i izbor u obrazovnom sustavu

Kriteriji za zapošljavanje obuhvaćaju:

- Kriteriji za zapošljavanje: standardi i postupci koji su definirani kako bi se osigurala kvaliteta obrazovanja i pravičnost u procesu odabira za zapošljavanje nastavnika,
- Spremnost za poučavanje: odgovarajuće kvalifikacije, stručnost i pripremljenost za učinkovit rad u obrazovnom okruženju koju nastavnici moraju imati,
- Radna prava: pravedni uvjeti rada i dostojanstven tretman u osiguravanju prava koja štite prava radnika u obrazovnom sektoru,
- Slobode sindikata: pravo nastavnika da se učlane u sindikate i sudjeluju u kolektivnom pregovaranju o uvjetima rada i profesionalnim pitanjima,
- Profesionalne odgovornosti: profesionalno ponašanje, etika i odgovornost nastavnika prema učenicima, kolegama i instituciji,
- Akademska sloboda: pravo nastavnika na slobodno istraživanje i podučavanje bez straha od cenzure ili neprimjerenih utjecaja.

3.2. Pristupačnost (*Accessibility*)

Pristupačnost obuhvaća:

- Fizička pristupačnost: škole moraju biti izgrađene u područjima dostupnim svim učenicima, uključujući i one s tjelesnim invaliditetom, primjerice pristupne rampe, liftove i druge infrastrukturne prilagodbe,
- Ekonomska pristupačnost: obrazovanje treba biti financijski svima dostupno, bez obzira na ekonomski status učenika; to uključuje osiguranje besplatnog

obrazovanja ili subvencioniranje troškova kako bi se smanjile financijske barijere,

- Pristup informacijama: uključuje informacije o prijavi i zahtjevima za upis kao i lako dostupne informacije o obrazovnim pravima, mogućnostima i resursima,
- Pristupačnost za marginalizirane skupine: obrazovni sustav treba osigurati pristup i podršku za učenike iz marginaliziranih i ranjivih skupina (manjine, djecu iz siromašnih obitelji, djecu s posebnim potrebama i sl.),
- Integracija i inkluzija: obrazovanje koje je dizajnirano da omogućava svim učenicima da sudjelovanje u obrazovnim aktivnostima i ostvarivanju obrazovnih ciljeva, bez obzira na njihove individualne izazove ili prepreke.

3.3. Prihvatljivost (*Acceptability*)

Prihvatljivost obuhvaća:

- Kvaliteta obrazovanja: visoko kvalitetni obrazovni sadržaj i metodologija koji osiguravaju učinkovitost učenja i podučavanja te su usklađeni sa standardima,
- Kulturalna prikladnost: relevantnost obrazovnog sadržaja i kulturna prikladnost za sve učenike uz refleksiju i raznolikost kulturnih i jezičnih pozadina,
- Cijenjenje različitosti: obrazovni sustav koji promiče toleranciju i razumijevanje različitih kultura, vjerovanja i identiteta kako bi svi učenici mogli osjećati pripadnost i poštovanje.
- Osiguranje jednakih prilika: pružanje jednakih prilika svim učenicima za sudjelovanje u obrazovnim aktivnostima, bez obzira na njihove osobne karakteristike ili socio-ekonomski status.
- Etika i ljudska prava: obrazovni sadržaj i praksa koji su u skladu s osnovnim ljudskim pravima i etičkim standardima te koji osiguravaju da obrazovanje ne promiče diskriminaciju, nasilje ili netoleranciju,
- Zadovoljavanje potreba učenika: obrazovni programi i pristupi koji su dizajnirani kako bi zadovoljili specifične obrazovne i razvojne potrebe učenika, uključujući one s posebnim potrebama.

3.4. Prilagodljivost (*Adaptability*)

Prilagodljivost obuhvaća:

- Fleksibilnost kurikuluma: prilagodljivi obrazovni programi i kurikulumi koji mogu odgovoriti na promjenjive potrebe učenika, nove obrazovne metode i društvene promjene,
- Osposobljavanje nastavnika: nastavnici trebaju biti osposobljeni za prilagodbu svojih nastavnih metoda i pristupa kako bi zadovoljili različite stilove učenja i potrebe učenika, uključujući učenike s posebnim potrebama,
- Prilagodba resursa: prilagodljivi obrazovni resursi, uključujući materijale, tehnologiju i infrastrukturu, koji maksimalno odgovaraju različitim obrazovnim kontekstima i promjenama u obrazovnoj praksi,
- Podrška učenicima: obrazovni sustav treba pružiti fleksibilne i prilagodljive podrške za učenike koji se suočavaju s izazovima ili koji imaju posebne obrazovne potrebe, što uključuje individualizirane planove učenja i dodatnu pomoć,
- Reakcija na promjene: sposobnost obrazovnog sustava na brzu reakciju društvenih, ekonomskih i tehnoloških promjena, kako bi se osigurala relevantnost i učinkovitost obrazovanja u dinamičnom okruženju,
- Inovacija i poboljšanje: kontinuirana prilagodba i inovacija obrazovnih praksi i politika kako bi se poboljšala kvaliteta obrazovanja i odgovorilo na nove izazove i prilike u obrazovnom sektoru.

4-A scheme		
AVAILABILITY	SCHOOLS	Establishment/closure of schools Freedom to establish schools Funding for public schools Public funding for private schools
	TEACHERS	Criteria for recruitment Fitness for teaching Labour rights Trade union freedoms Professional responsibilities Academic freedom
ACCESSIBILITY	COMPULSORY	All-encompassing Free-of-charge Assured attendance Parental freedom of choice
	POST-COMPULSORY	Discriminatory denials of access Preferential access Criteria for admission Recognition of foreign diplomas
ACCEPTABILITY	REGULATION AND SUPERVISION	Minimum standards Respect of diversity Language of instruction Orientation and contents School discipline Rights of learners
ADAPTABILITY	SPECIAL NEEDS	Children with disabilities
	OUT-OF-SCHOOL EDUCATION	Working children Refugee children Children deprived of their liberty

Tablica 4-A sheme¹¹ (Tomaševski, 2001)

¹¹ Tomaševski, K. (2001). Human rights obligations: making education available, accessible, acceptable and adaptable. Right to education primers no. 3. (str. 14)

4. MEĐUNARODNI STANDARDI I DOKUMENTI O PRAVU NA OBRAZOVANJE DJECE

Prema Hrvatskoj Enciklopediji „prava djeteta podvrsta su ljudskih prava kojima je smisao priznavanje posebnih potreba djece radi njihove zaštite tijekom odrastanja i sazrijevanja. Tim je pravima svojstveno da su njihovi ovlaštenici jedino djeca, da im pripadaju bez diskriminacije i ograničenja do 18. godine života te da pokrivaju sva područja životnih odnosa djeteta. Prava djeteta štite se u svim pravnim granama (kazneno, nasljedno, radno i dr.). Na oblikovanje prava djeteta najsnažnije je utjecala Konvencija UN-a o pravima djeteta (1989), koju su ratificirale sve svjetske države osim SAD-a. Osnovna su polazišta u primjeni prava djeteta: jednakost sve djece, dobrobit djeteta, poštovanje roditelja kao osoba najpozvanijih za odgoj i razvoj djeteta te obvezivanje država na poduzimanje svih zakonskih, upravnih i drugih mjera za provedbu zaštite prava djeteta. Prava djeteta nedjeljiva su i međusobno komplementarna, jer se tek njihovom cjelovitošću jamči pravilan razvoj i odrastanje djeteta. Postoje različite teorijske kategorizacije prava djece, primjerice izvorna prava (npr. pravo na život i zdravlje, obrazovanje), participacijska, zaštitna i razvojna prava (npr. pravo na slobodno kulturno i umjetničko izražavanje), građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava (npr. pravo na životni standard), itd. Nedjeljivost prava vidljiva je i kroz činjenicu što jedno pravo ima različite elemente: npr. pravo na slobodu izražavanja ima, iako klasično građansko pravo, elemente prava na razvoj, prava na život, prava na zdravlje, prava na privatnost i dr.“¹².

U sljedećim poglavljima detaljnije će se opisati i analizirati međunarodni dokumenti koji definiraju te promiču pravo na predškolsko obrazovanje.

4.1. Konvencija o pravima djeteta

UN-ova *Konvencija o pravima djeteta* predstavlja ključni međunarodni dokument koji osigurava sveobuhvatan okvir za zaštitu i promicanje prava djece širom svijeta. *Konvencija o pravima djeteta* usvojena je 1989. godine, a predstavlja standarde za prava djece u različitim aspektima života, uključujući obrazovanje, zdravlje, zaštitu i participaciju (UN, 1989).

¹² prava djeteta. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 21.9.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/prava-djeteta>

Pravo na obrazovanje je jedno od temeljnih prava zajamčenih *Konvencijom o pravima djeteta* posebno istaknuto u članku 28. i članku 29. Članak 28. propisuje pravo djeteta na obrazovanje i ističe obavezu država da osiguraju besplatno i obavezno osnovno obrazovanje te da postupno omogućavaju pristup sekundarnom obrazovanju. Ovaj članak također naglašava potrebu za kvalitetnim obrazovanjem koje omogućava djeci stjecanje znanja i vještina potrebnih za njihov osobni i društveni razvoj (UN, 1989).

Članak 29. naglašava važnost obrazovanja u širem smislu, ne samo kao sredstvo za stjecanje akademskih znanja, već i kao ključni element za razvoj cjelokupnog potencijala djeteta i pripremu za aktivan i odgovoran život u društvu. Također, treba razvijati poštovanje prema ljudskim pravima i osnovnim slobodama, poštovanje prema roditeljima, kulturnom identitetu, jeziku i vrijednostima te pripremiti djecu za odgovoran život u slobodnom društvu. Članak 29. naglašava važnost obrazovanja koje promiče razumijevanje, mir, toleranciju i prijateljstvo među svim narodima, etničkim skupinama i osobama autohtonog porijekla (UN, 1989).

Opća načela *Konvencije o pravima djeteta* uključuju načelo nediskriminacije (članak 2.), najbolji interes djeteta (članak 3.), pravo na život, preživljavanje i razvoj (članak 6.), te pravo na sudjelovanje (članak 12.). Ova načela predstavljaju temelje za implementaciju svih prava zajamčenih *Konvencijom*, osiguravajući da svi aspekti života djece budu usklađeni s njihovim pravima i potrebama (UNICEF, 2006).

Primjena *Konvencije o pravima djeteta* zahtijeva od država sudionica da razviju nacionalne politike i zakone koji će omogućiti ostvarivanje prava djece. Države su obvezne izvještavati UN o mjerama koje su poduzele kako bi osigurale usklađenost sa standardima *Konvencije*. Ovi izvještaji, zajedno s preporukama i komentarima UN odbora za prava djeteta, služe kao alat za praćenje i poboljšanje nacionalnih politika i praksi (Hodgkin i Newell, 2007).

Uloga *Konvencije* u obrazovanju je od posebne važnosti jer osigurava da obrazovni sustavi u različitim zemljama prepoznaju i adresiraju potrebe svih djece, uključujući djecu iz marginaliziranih i ranjivih skupina. *Konvencija* pruža smjernice za razvoj inkluzivnog obrazovanja koje omogućava djeci da ostvare svoj puni potencijal u sigurnom i podržavajućem okruženju (UNESCO, 2015).

UN *Konvencija o pravima djeteta* postavlja osnovne standarde za prava djece i pruža pravni okvir za osiguranje pristupa kvalitetnom obrazovanju. Kroz svoje članke i

načela, Konvencija promiče razvoj obrazovnih politika koje su u skladu s najboljim interesom djeteta i osiguravaju njihovu sveobuhvatnu dobrobit.

4.2. UNESCO – smjernice za predškolsko obrazovanje

UNESCO-ve smjernice za predškolsko obrazovanje predstavljaju ključni okvir za razvoj i unapređenje predškolskog obrazovanja širom svijeta. Ove smjernice pružaju preporuke i smjernice za osiguranje kvalitetnog, uključivog i relevantnog obrazovanja za najmlađe, s ciljem podrške njihovom razvoju i pripremi za kasnije obrazovanje.

UNESCO-ov *Globalni monitoring izvještaj o obrazovanju za sve (Education for All Global Monitoring Report)* nudi temeljne smjernice za poboljšanje predškolskog obrazovanja. Preporuke iz izvještaja ističu važnost rane intervencije i kvalitetnog obrazovanja u ranoj dobi kao temelja za uspjeh u kasnijem obrazovanju i društvenom životu. Prema ovom izvještaju, obrazovanje u ranom djetinjstvu treba biti holističko, integrirati različite aspekte djetetovog razvoja i biti dostupno svim dječacima i djevojčicama, bez obzira na njihovu socijalnu i ekonomsku pozadinu (UNESCO, 2015).

UNESCO-ove smjernice za rano i predškolsko obrazovanje definiraju ključne komponente kvalitetnog predškolskog obrazovanja, uključujući:

- Holistički pristup: Obrazovni programi trebaju obuhvatiti sve aspekte djetetovog razvoja – kognitivni, emocionalni, socijalni i fizički. Smjernice preporučuju upotrebu metoda koje potiču igru i istraživanje kao glavne metode učenja u ranoj dobi (UNESCO, 2007).
- Inkluzivnost: Smjernice naglašavaju potrebu za inkluzivnim obrazovanjem koje uključuje djecu iz različitih socioekonomskih, kulturnih i obiteljskih sredina, uključujući djecu s posebnim potrebama. Osiguranje pristupa svim dječacima i djevojčicama predstavlja ključan element za postizanje jednakosti u obrazovanju (UNESCO, 2008).
- Kvalifikacija i profesionalni razvoj odgajatelja: Preporučuje se kontinuirani profesionalni razvoj odgajatelja i nastavnika kako bi se osigurala visoka kvaliteta obrazovanja. Odgajatelji trebaju imati odgovarajuće obrazovanje i obuku kako bi mogli učinkovito podržati razvoj i učenje djece (UNESCO, 2015).

Globalni obrazovni okvir za predškolsko obrazovanje također naglašava važnost suradnje između vlada, nevladinih organizacija, zajednica i roditelja kako bi se osiguralo da svi aspekti predškolskog obrazovanja budu usklađeni i učinkoviti. Ove smjernice pružaju smjernice za razvoj nacionalnih politika i strategija koje uzimaju u obzir specifične potrebe i kontekst svake zemlje (UNESCO, 2008).

Evaluacija i praćenje provedbe smjernica i politika također su važni za osiguranje da se ciljevi kvalitetnog predškolskog obrazovanja postignu. UNESCO ističe potrebu za redovnim praćenjem i evaluacijom kako bi se identificirale snage i slabosti u provedbi predškolskih programa i kako bi se omogućila stalna poboljšanja (UNESCO, 2015).

Dakle, UNESCO-ve smjernice za predškolsko obrazovanje pružaju sveobuhvatan okvir za razvoj i implementaciju obrazovnih programa u ranoj dobi, usmjerenih na holistički razvoj djeteta, inkluzivnost i profesionalni razvoj odgajatelja. Ove smjernice pomažu zemljama u oblikovanju politika i strategija koje osiguravaju kvalitetno, dostupno i uključivo predškolsko obrazovanje.

4.3. Vijeće Europe

„Vijeće Europe regionalna je međunarodna organizacija osnovana 5. svibnja 1949. godine s namjerom ostvarivanja većega jedinstva među članicama kako bi se očuvali i promicali ideali i načela koji su njihova zajednička baština i poticao njihov ekonomski i socijalni napredak“.¹³

Republika Hrvatska *Protokol uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda* potpisala je 6. studenog 1996. (na snazi od 5. studenog 1997.) koji člankom 2. Protokola br. 1. nalaže da „nikome neće biti uskraćeno pravo na obrazovanje. U obavljanju svojih funkcija povezanih s odgojem i poučavanjem država će poštovati pravo roditelja da osiguraju odgoj i poučavanje u skladu sa svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima“.¹⁴

Vijeće Europe naglašava da predškolsko obrazovanje igra ključnu ulogu u osiguravanju jednakih šansi za svu djecu, posebno za djecu iz marginaliziranih skupina. Preporuka poziva države članice da razviju sveobuhvatne i integrirane

¹³ Vijeće Europe. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 20.9.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/vijece-europe>

¹⁴ PROTOKOL uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, https://www.usud.hr/sites/default/files/doc/Protokol_br_1.pdf

politike koje osiguravaju univerzalni pristup kvalitetnom ranom obrazovanju, s posebnim naglaskom na uklanjanje socijalnih i ekonomskih barijera (Council of Europe, 2008). Vijeće Europe također ističe važnost uloge roditelja i zajednice u obrazovnom procesu, potičući suradnju između obitelji, obrazovnih institucija i lokalnih vlasti kako bi se osigurao holistički pristup ranom obrazovanju. To uključuje i osiguravanje podrške za djecu s posebnim potrebama i osiguravanje da obrazovni sustavi budu inkluzivni i prilagodljivi različitim potrebama djece.

5. PRAVO NA OBRAZOVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Pravo na obrazovanje, uključujući predškolsko obrazovanje, temeljno je pravo zajamčeno nizom zakona i propisa u Republici Hrvatskoj. Hrvatski pravni okvir u ovom području usklađen je s međunarodnim standardima, kao što su UN-ova *Konvencija o pravima djeteta* i UNESCO-ove smjernice, što omogućuje kvalitetno i inkluzivno obrazovanje za svu djecu. U daljnjim poglavljima analizirati će se Ustav Republike Hrvatske, Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju te Nacionalni planovi i strategije za predškolski odgoj.

5.1. Ustav Republike Hrvatske

Ustav Republike Hrvatske postavlja temelj za pravni okvir obrazovanja u zemlji i osigurava osnovna prava i slobode vezane uz obrazovanje. Članak 66. Ustava Republike Hrvatske jamči svima pravo na obrazovanje, uključujući predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje, čime se uspostavlja pravni okvir za ostvarivanje prava na obrazovanje kroz sve obrazovne faze. Prema Ustavu, država je odgovorna za osiguranje dostupnosti i kvalitete obrazovanja. U članku 66. jasno je navedeno da država osigurava obrazovanje kao javnu uslugu, čime se implicira obveza države da stvori uvjete za pristup obrazovanju svim građanima, uključujući i djecu prije polaska u školu. Ovo pravo na obrazovanje nije samo formalno osigurano, već se i aktivno promiče kroz različite zakonske i administrativne mjere (Ustav Republike Hrvatske, 2020).

Osim članka 66., Ustav Republike Hrvatske također osigurava prava i slobode vezane uz obrazovanje kroz druge relevantne članke, kao što su članci koji se odnose na prava djece i ravnotežu između prava i obveza građana. Članak 4. Ustava omogućava da se ljudska prava i slobode razvijaju i primjenjuju u skladu s međunarodnim pravnim normama, uključujući prava definirana u međunarodnim dokumentima poput Konvencije o pravima djeteta (UNICEF, 2006). Zakonski okvir za ostvarivanje prava na obrazovanje, uključujući predškolsko obrazovanje, dodatno je razrađen kroz posebne zakone poput *Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju* (NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19) koji konkretiziraju ustavne odredbe i pružaju detaljne smjernice za implementaciju prava na obrazovanje u praksi. Ovaj zakon definira kriterije i standarde za predškolske ustanove, uključujući njihov rad, kvalitetu usluga i pristup svim djeci.

Ustav Republike Hrvatske također omogućava i nadzor i evaluaciju provođenja obrazovnih politika putem različitih državnih tijela, kao što su Ministarstvo znanosti i obrazovanja, agencije za obrazovanje, te lokalne samouprave, čime se osigurava dosljedna primjena zakonskih i ustavnih odredbi. Ovaj nadzor ključan je za prilagodbu i unapređenje obrazovnih politika prema stvarnim potrebama djece i obitelji (Ljubetić i Burušić, 2015).

Ustavna osnova prava na obrazovanje tako u Hrvatskoj stvara čvrst pravni temelj za sve obrazovne politike i zakone, osiguravajući pravdu, dostupnost i kvalitetu obrazovanja. Ustav i povezani zakoni i dokumenti zajedno čine pravni okvir koji podržava i regulira pravo na obrazovanje djece, uključujući one prije polaska u školu.

5.2. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju predstavlja ključni pravni dokument koji regulira sve aspekte predškolskog obrazovanja u Hrvatskoj. Ovaj zakon, koji je nekoliko puta mijenjan i dopunjavan, uspostavlja osnovne smjernice i standarde za rad predškolskih ustanova, te osigurava pravo djece na kvalitetan i pristupačan predškolski odgoj i obrazovanje.¹⁵

Ciljevi i načela zakona definiraju okvir za predškolski odgoj i obrazovanje, naglašavajući važnost sveobuhvatnog razvoja djeteta, uključujući fizički, emocionalni, socijalni i intelektualni razvoj. Zakon ističe da predškolski odgoj treba biti usmjeren na razvoj djetetove osobnosti, talenata i sposobnosti, u skladu s načelima ljudskih prava i socijalne pravde (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2019).

Prema zakonu, predškolske ustanove uključuju vrtiće, jaslice i druge obrazovne institucije koje pružaju usluge predškolskog odgoja. Zakon postavlja minimalne standarde za kvalitetu obrazovanja, uključujući zahtjeve za prostor, opremu i kadrovske resurse. Također regulira kvalifikacije i stručnost odgajatelja, zahtijevajući da svi zaposlenici u predškolskim ustanovama posjeduju odgovarajuće obrazovanje i stručnost potrebnu za rad s djecom (Ljubetić i Burušić, 2015).

Financiranje i pristup su također ključne komponente zakona. Zakon osigurava da predškolski odgoj bude dostupno svim djeci, s posebnim naglaskom na pružanje

¹⁵ [Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi \(NN 10/1997\)](#)

jednakih mogućnosti za djecu iz socijalno i ekonomski nepovoljnih obitelji. Prema članku 21. zakona, država, lokalne samouprave i druge relevantne institucije trebaju sudjelovati u financiranju i pružanju podrške predškolskim ustanovama kako bi se osigurala dostupnost i kvalitetan odgoj za svu djecu (Rak, 2006).

Uloga nadležnih tijela u provedbi zakona uključuje Ministarstvo znanosti i obrazovanja, koje je odgovorno za nadzor, inspekciju i osiguranje usklađenosti s pravilima. Ministarstvo je također zaduženo za razvoj i provedbu nacionalnih kurikuluma i standarda, kao i za podršku i profesionalni razvoj odgajatelja. Lokalne samouprave igraju ključnu ulogu u provedbi zakona na lokalnoj razini, pružajući resurse i podršku predškolskim ustanovama (UNICEF, 2006).

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju pruža pravni okvir za sveobuhvatan razvoj i provedbu predškolskog obrazovanja u Hrvatskoj, osiguravajući osnovne standarde kvalitete, pristupačnosti i jednakosti u obrazovanju za svu djecu.

5.3. Nacionalni planovi i strategije za predškolski odgoj

Nacionalni planovi i strategije za predškolski odgoj ključni su za usmjeravanje i koordinaciju politika koje se odnose na obrazovanje djece prije polaska u školu u Hrvatskoj. Ovi dokumenti pružaju smjernice za razvoj, implementaciju i evaluaciju predškolskih programa, s ciljem unapređenja kvalitete i pristupa predškolskom obrazovanju.

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (NN 124/2014) predstavlja jedan od ključnih nacionalnih dokumenata koji definira smjernice za razvoj obrazovnog sustava u Hrvatskoj, uključujući predškolski odgoj. Ova strategija naglašava važnost rane intervencije i ulaganja u predškolsko obrazovanje kao temelja za kasniji uspjeh u obrazovanju i društvenom životu. Cilj je stvoriti uključiv obrazovni sustav koji omogućava svim dječacima i djevojčicama uravnotežen pristup obrazovnim prilikama, bez obzira na njihovu socijalnu i ekonomsku pozadinu (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2014).

Nacionalni okvir kurikuluma za predškolski odgoj (NN, 10/97, 107/07 i 94/13) pruža detaljne smjernice za kurikulum predškolskih ustanova, naglašavajući holistički pristup razvoju djeteta. Ovaj okvir definira ključne aspekte koje predškolski programi trebaju obuhvatiti, uključujući razvoj intelektualnih, emocionalnih i socijalnih vještina. Također,

okvir naglašava važnost igre u učenju i osiguranje da predškolski programi odgovaraju potrebama i interesima djece (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2014).

Planovi i strategije za unaprjeđenje predškolskog obrazovanja također uključuju različite inicijative i projekte financirane iz europskih fondova, poput Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali”. Ovi projekti imaju za cilj poboljšanje infrastrukture predškolskih ustanova, obuka i profesionalni razvoj odgajatelja, te jačanje suradnje između predškolskih ustanova i lokalnih zajednica. U okviru tih projekata, posebna pažnja posvećena je pružanju dodatnih resursa za socijalno ugrožene obitelji i stvaranju poticajnog okruženja za rani razvoj djece (Europska komisija, 2021).

Nacionalni planovi i strategije za predškolski odgoj u Republici Hrvatskoj tako pružaju okvir za razvoj i provedbu predškolskog obrazovanja, osiguravajući da obrazovni sustav bude usmjeren na potrebe djece i obitelji. Kroz ove dokumente, Republika Hrvatska nastoji stvoriti inkluzivan, kvalitetan i pristupačan sustav predškolskog obrazovanja koji podržava holistički razvoj djece i priprema ih za uspjeh u daljnjem obrazovanju i društvenom životu.

6. PROVEDBA PRAVA NA OBRAZOVANJE DJECE PRIJE POLASKA U ŠKOLU

Provedba prava na obrazovanje djece prije polaska u školu ključna je za osiguranje ravnotežnog početka u obrazovnom sustavu i za optimalan razvoj djece. Ovaj segment obrazovanja ima poseban značaj jer oblikuje temeljne vještine i sposobnosti djece, a time i njihove buduće obrazovne i životne uspjehe. U ovom poglavlju analizirat ćemo provedbu prava na predškolsko obrazovanje u Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na pristup i dostupnost, kvalitetu obrazovanja, socioekonomske čimbenike te ulogu roditelja i zajednice.

6.1. Dostupnost i kvaliteta predškolskog obrazovanja u Hrvatskoj

Pristup i dostupnost predškolskom obrazovanju u Hrvatskoj regulirani su nizom zakonskih i strateških okvira koje je postavilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Prema Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju (Narodne novine, br. 10/97, 107/07, 94/13), predškolsko obrazovanje obuhvaća djecu od rođenja do polaska u osnovnu školu, a cilj je osigurati svakoj djeci pravo na kvalitetan odgoj i obrazovanje u ranom djetinjstvu. Zakon postavlja obavezu da se osigura jednak pristup predškolskim ustanovama svim dječjim skupinama, bez obzira na njihove socioekonomske ili geografske karakteristike (Rak, 2006).

Ipak, praksa pokazuje da postoje značajne razlike u dostupnosti predškolskog obrazovanja između urbanih i ruralnih područja. Prema izvještaju Ljubetića i Burušića (2015), dok su veći gradovi poput Zagreba i Splita dobro opskrbljeni s mrežom predškolskih ustanova i dodatnim obrazovnim resursima, ruralna područja često se suočavaju s nedostatkom takvih institucija. Ova nerazmjernost u dostupnosti može stvoriti obrazovne nejednakosti, gdje djeca iz manje razvijenih područja imaju ograničen pristup kvalitetnom obrazovanju.

Prema Tomaševski (2001), jedan od ključnih problema u pristupu predškolskom obrazovanju u Hrvatskoj je nedostatak kapaciteta i resursa u ruralnim sredinama. Unatoč naporima da se proširi mreža predškolskih ustanova, još uvijek postoje regije u kojima djeca moraju putovati velike udaljenosti kako bi došla do najbliže ustanove, što može utjecati na njihovu redovnost i kvalitetu obrazovanja.

Pored geografske nerazmjernosti, socioekonomski čimbenici također igraju značajnu ulogu. Prema izvještaju UNICEF-a (2006), obitelji s nižim prihodima često se suočavaju s financijskim barijerama koje otežavaju pristup predškolskim programima, uključujući troškove upisa, odjeće i drugih obrazovnih materijala. Zakon o predškolskom odgoju predviđa subvencije i financijsku pomoć za obitelji u potrebi, ali provedba tih mjera može biti nedostatna ili neujednačena u različitim regijama (Heckman, 2006).

Unatoč tim izazovima, postoje i pozitivni pomaci. Ministarstvo znanosti i obrazovanja i lokalne vlasti u posljednjim su godinama poduzele korake kako bi poboljšale dostupnost predškolskog obrazovanja, uključujući otvaranje novih ustanova u nedovoljno pokrivenim područjima i uvođenje programa koji financijski pomažu obiteljima s nižim prihodima (Ljubetić i Burušić, 2015). Međutim, za postizanje punog pristupa predškolskom obrazovanju, potrebno je kontinuirano praćenje i prilagodba strategija koje će omogućiti uravnotežen razvoj obrazovnog sustava u cijeloj zemlji.

6.2. Socioekonomski faktori i njihova uloga u pristupu obrazovanju

Socioekonomski faktori igraju ključnu ulogu u pristupu predškolskom obrazovanju, jer značajno utječu na dostupnost i kvalitetu obrazovnih usluga. U Hrvatskoj, socioekonomski status obitelji može biti odlučujući faktor u tome koliko će djeca imati pristup kvalitetnom predškolskom obrazovanju. Prema istraživanju Heckmana (2006), socioekonomski uvjeti obitelji, uključujući prihod, obrazovanje roditelja i zaposlenost, snažno utječu na obrazovne prilike i rezultate djece. Obitelji s nižim prihodima često se suočavaju s financijskim preprekama koje mogu ograničiti njihov pristup predškolskim ustanovama. Ove obitelji mogu imati problema s pokrivanjem troškova upisa, materijala, prehrane i drugih nužnih troškova koji su povezani s obrazovanjem djece (Ljubetić i Burušić, 2015). Istraživanje UNICEF-a (2006) pokazuje da djeca iz obitelji s niskim primanjima imaju manju vjerojatnost da će pohađati predškolske ustanove, što može rezultirati većim obrazovnim deficitima u kasnijim fazama školovanja.

Povezivanje socioekonomskih čimbenika s obrazovanjem često zahtijeva integrirani pristup koji uključuje podršku i subvencije za obitelji u potrebi. Ministarstvo znanosti i obrazovanja i lokalne vlasti u Hrvatskoj pružaju različite oblike pomoći, kao što su subvencije za troškove predškolskog obrazovanja i besplatni ili subvencionirani

obrazovni programi za djecu iz obitelji s niskim prihodima (Rak, 2006). Ovi programi pomažu u smanjenju financijskih barijera i potiču uključivanje svih djece u obrazovni sustav. Uz to, važnu ulogu imaju i nevladine organizacije koje često provode programe usmjerene na podršku obiteljima s niskim prihodima, kao i na poboljšanje pristupa obrazovanju za svu djecu. Prema istraživanjima, ovakvi programi mogu značajno smanjiti obrazovne nejednakosti i pružiti djeci iz socioekonomski ugroženih obitelji jednake prilike za uspjeh u obrazovanju (Nussbaum, 2000).

S obzirom na sve ove čimbenike, ključno je da se obrazovne politike i strategije kontinuirano prilagođavaju kako bi se osigurala ravnoteža u pristupu obrazovanju i adresirali socioekonomski izazovi s kojima se suočavaju obitelji u Hrvatskoj. Osiguranje pravednog pristupa i kvalitete obrazovanja za svu djecu, bez obzira na njihovu socioekonomsku pozadinu, ključ je za postizanje jednakih obrazovnih prilika i smanjenje obrazovnih nejednakosti.

6.3. Uloga roditelja i zajednice

Uloga roditelja i zajednice u provedbi prava na obrazovanje djece prije polaska u školu izuzetno je važna, jer oba čimbenika značajno doprinose kvaliteti i dostupnosti predškolskog obrazovanja. Roditelji su ključni partneri u obrazovanju svoje djece, a njihova uključenost i podrška mogu značajno utjecati na uspjeh i pristup obrazovnim programima. Roditelji igraju ključnu ulogu u inicijalnom pristupu obrazovanju i stvaranju obrazovnih navika kod djece. Prema istraživanju Tomaševski (2001), aktivna uključenost roditelja u obrazovni proces može poboljšati obrazovne rezultate djece i povećati njihovu motivaciju za učenjem. Roditelji koji su svjesni važnosti predškolskog obrazovanja često će poduzeti korake kako bi osigurali da njihova djeca sudjeluju u kvalitetnim obrazovnim programima, bilo kroz izbor odgovarajućih ustanova ili kroz dodatne obrazovne aktivnosti kod kuće.

Osim roditelja, zajednica igra ključnu ulogu u pružanju podrške i resursa za predškolsko obrazovanje. Lokalni resursi, kao što su zajednički prostori, volonterske organizacije i nevladine udruge, mogu značajno obogatiti obrazovni okoliš i osigurati dodatne resurse za obitelji i djecu. Prema Ljubetiću i Burušiću (2015), zajednice koje aktivno surađuju s obrazovnim institucijama često uspijevaju stvoriti inkluzivnije obrazovno okruženje koje podržava sve članove zajednice. Zajednice mogu također igrati važnu ulogu u promoviranju predškolskog obrazovanja i angažiranju roditelja

kroz različite inicijative i programe. Inicijative kao što su roditeljski sastanci, obrazovne radionice i informativne kampanje mogu pomoći roditeljima da bolje razumiju važnost predškolskog obrazovanja i kako mogu podržati obrazovni razvoj svoje djece (UNICEF, 2006). Prema Nussbaumu (2000), podrška zajednice može uključivati i osiguranje dodatnih resursa za obitelji u potrebi, poput financijske pomoći, materijala za učenje i pristupa dodatnim obrazovnim programima. Ove vrste podrške mogu pomoći obiteljima koje se suočavaju s socioekonomskim izazovima i osigurati da njihova djeca imaju jednake prilike za uspjeh u obrazovanju. Roditelji i zajednica zajedno mogu stvoriti poticajno obrazovno okruženje koje omogućuje djeci da razviju svoje potencijale i pripreme se za daljnje obrazovanje. Uloga zajednice u jačanju obrazovnih resursa i stvaranju podržavajućih mreža može značajno utjecati na kvalitetu predškolskog obrazovanja i pomoći u smanjenju obrazovnih nejednakosti (Heckman, 2006).

U konačnici, aktivno sudjelovanje roditelja i zajednice u obrazovanju djece ne samo da poboljšava obrazovne rezultate, već također doprinosi stvaranju pravednijeg obrazovnog sustava u cijeloj zemlji.

6.4. Izazovi i prepreke u ostvarivanju prava na obrazovanje

Ostvarivanje prava na obrazovanje djece prije polaska u školu suočava se s brojnim izazovima i preprekama koje mogu ograničiti pristup i kvalitetu predškolskog obrazovanja. U Hrvatskoj, kao i u mnogim drugim zemljama, identifikacija i razumijevanje ovih prepreka ključno je za unapređenje obrazovnog sustava i osiguranje jednakih prilika za svu djecu.

Jedan od glavnih izazova su financijska ograničenja. Istraživanje Ljubetića i Burušića (2015) pokazuje da mnoge obitelji s niskim prihodima ne mogu priuštiti troškove predškolskog obrazovanja, uključujući upisninu, materijale i troškove za prehranu. Ovi financijski tereti mogu dovesti do smanjenog pristupa predškolskim ustanovama, osobito za djecu iz socioekonomski ugroženih obitelji. Unatoč vladinim subvencijama i potporama, mnoge obitelji i dalje se suočavaju s barijerama zbog nedostatka sredstava (Rak, 2006).

Geografska nejednakost također predstavlja značajan izazov. Djeca iz ruralnih područja često imaju ograničen pristup predškolskim ustanovama zbog njihove udaljenosti i nedostatka obrazovnih resursa u tim područjima. Prema istraživanju

UNICEF-a (2006), udaljenost od obrazovnih institucija može značajno smanjiti pristup kvalitetnim obrazovnim programima, što rezultira većim obrazovnim nejednakostima između urbanih i ruralnih područja.

Nedostatak kvalitetnih obrazovnih resursa i infrastrukture je još jedan važan problem. Prema Tomaševski (2001), mnoge predškolske ustanove, osobito u socioekonomski slabijim zajednicama, nemaju adekvatne resurse i opremu za pružanje kvalitetnog obrazovanja. Ovaj nedostatak resursa može utjecati na kvalitetu obrazovnih programa i sposobnost odgajatelja da pruže visoki standard obrazovanja.

Kvalifikacija i obuka odgajatelja također su ključni faktori u ostvarivanju prava na obrazovanje. Nedostatak adekvatne obuke i profesionalnog razvoja za odgajatelje može rezultirati u nižoj kvaliteti obrazovnih usluga. Prema Nussbaum (2000), kontinuirana edukacija i profesionalni razvoj odgajatelja su neophodni za osiguranje visokih standarda obrazovanja i prilagodbu obrazovnih programa potrebama djece.

Dodatni izazov su kulturne i jezične barijere koje mogu utjecati na pristup i učinkovitost obrazovnih programa. Djeca iz manjinskih skupina ili obitelji koje govore različite jezike mogu se suočiti s poteškoćama u pristupu obrazovanju ako obrazovne ustanove ne nude adekvatne resurse i podršku za prevladavanje tih barijera (Heckman, 2006).

Konačno, administrativne prepreke i birokracija mogu otežati pristup obrazovanju. Zakonodavni okvir i administrativni zahtjevi mogu biti komplicirani i otežati implementaciju obrazovnih politika na lokalnoj razini (Ljubetić i Burušić, 2015). Ove prepreke često zahtijevaju dodatne napore za usklađivanje s propisima i osiguranje da se svi uključeni čimbenici koordiniraju za pružanje kvalitetnog obrazovanja.

S obzirom na sve ove izazove, važno je da se obrazovne politike i strategije kontinuirano prilagođavaju kako bi se adresirali postojeći problemi i omogućila bolja provedba prava na obrazovanje za svu djecu. Ključ za prevladavanje ovih prepreka leži u integriranom pristupu koji uključuje suradnju između vladinih tijela, lokalnih zajednica, obrazovnih institucija i nevladinih organizacija.

7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Za istraživanje prava na obrazovanje djece prije polaska u školu u različitim vrtićima, koristit će se kvalitativna metodologija. Analizirani su kurikulumi i obrazovne prakse u vrtićima u republici Hrvatskoj. Analizom sadržaja i komparativnom analizom identificirat će se ključni aspekti kurikuluma i usporediti s postavljenim ciljevima i standardima.

7.1. Cilj

Cilj istraživanja je analizirati kurikulume i obrazovne prakse u različitim vrtićima kako bi se istražilo implementiraju li se ključni elementi obrazovanja djece prije polaska u školu, uključujući ciljeve, pedagoške pristupe, organizaciju prostora, dječju participaciju, uključivanje roditelja, aktivnosti, individualizaciju, suradnju s lokalnom zajednicom, promicanje vrijednosti i etike te provode li se aktivnosti sustavno.

7.2. Istraživački problemi

- a) Kako vrtići definiraju ciljeve obrazovanja i na koji način ti ciljevi podržavaju cjeloviti razvoj djeteta?
- b) Koji pedagoški pristupi se primjenjuju u vrtićima, kako se prilagođavaju specifičnim potrebama djece te na koji način se provodi individualizacija i potiče participacija djece u svakodnevnim aktivnostima?
- c) Kako je organiziran prostor unutar vrtića i na koji način podržava različite aktivnosti i istraživanje djece, te u kojoj mjeri prostorne prilagodbe utječu na kvalitetu obrazovnog procesa i dječje iskustvo?
- d) Kako se roditelji uključuju u obrazovni proces i sudjeluju u aktivnostima vrtića, te u kojoj mjeri vrtići surađuju s lokalnom zajednicom i kako ta suradnja doprinosi obrazovanju djece?

7.3. Instrument (matrica)

Matrica analize uključuje sljedeće aspekte za svaki vrtić:

- Ciljevi kurikuluma – analiza kako vrtići definiraju obrazovne ciljeve i kako su oni povezani s cjelovitim razvojem djeteta (fizički, emocionalni, socijalni, kognitivni).

- Pedagoški pristup – ispitivanje koji pedagoški pristupi se primjenjuju (npr. Montessori, Waldorf, Reggio Emilia) i kako se primjenjuju u svakodnevnoj praksi vrtića.
- Organizacija prostora – analiza kako je organiziran fizički prostor vrtića (unutarnji i vanjski) te kako podržava različite aktivnosti i istraživanje djece.
- Dječja participacija – procjena u kojoj mjeri djeca aktivno sudjeluju u donošenju odluka o aktivnostima i kako se potiče njihova participacija u svakodnevnom životu vrtića.
- Uključivanje roditelja – istraživanje u kojoj mjeri i na koji način su roditelji uključeni u obrazovni proces i aktivnosti vrtića.
- Aktivnosti - analiza koje se aktivnosti provode u vrtiću i kako su one prilagođene interesima, potrebama i razvojnim fazama djece.
- Individualizacija – ispitivanje kako se prilagođavaju aktivnosti, pedagoški pristupi i očekivanja prema individualnim potrebama i sposobnostima svakog djeteta.
- Suradnja s lokalnom zajednicom – procjena u kojoj mjeri vrtići surađuju s lokalnom zajednicom (npr. organizacije, kulturne ustanove) i kako to doprinosi obrazovnom procesu.
- Vrijednosti i etika – analiza temeljnih vrijednosti i etičkih principa koji se promiču kroz kurikulum (npr. poštovanje, inkluzija, jednakost).
- Provode li se aktivnosti sustavno? – ispitivanje provodi li vrtić svoje aktivnosti i programe sustavno i u skladu s planiranim ciljevima i metodologijama.

7.4. Uzorak (kurikulumi vrtića)

Istraživanje je provedeno u 20 dječjih vrtića diljem Hrvatske, odabranih s ciljem obuhvaćanja različitih geografskih i kulturnih regija. U uzorak su uključeni sljedeći vrtići: DV Sunce (Zagreb), DV Radost (Split), DV Rijeka (Rijeka), DV Osijek (Osijek), DV Iskrice (Zagreb), DV Maslačak (Pula), DV Cvrčak (Šibenik), DV Velika Gorica (Velika Gorica), DV Bubamara (Varaždin), DV Tratinčica (Dubrovnik), DV Potočnica (Zadar), DV Duga (Karlovac), DV Smilje (Šibenik), DV Zvončić (Bjelovar), DV Jaglac (Kumrovec), DV Krijesnica (Slavonski Brod), DV Ciciban (Vukovar), DV Potjeh (Požega), DV Vrbik (Zagreb) i DV Grigor Vitez (Samobor). Ovi vrtići predstavljaju različite veličine, urbane i ruralne lokacije, te različite pedagoške pristupe, što

omogućava sveobuhvatnu analizu uloga kurikuluma, pedagoških metoda, organizacije prostora, suradnje s roditeljima i lokalnom zajednicom.

7.5. Postupak

Postupak je obuhvaćao:

- Prikupljanje podataka – sakupljanje kurikuluma i drugih relevantnih dokumenata iz svakog vrtića.
- Kontaktiranje vrtića za pristup potrebnim materijalima
- Analiza sadržaja – pregled i analiza sadržaja kurikuluma prema definiranom instrumentu (matrica) za svaki vrtić
- Komparativna analiza – usporedba prikupljenih podataka s ciljevima i standardima obrazovanja u ranom djetinjstvu, analiziranje razlika i sličnosti među vrtićima
- Evaluacija – procjena kako svaki vrtić provodi ciljeve obrazovanja, pedagoške pristupe i uključivanje svih relevantnih dionika.

7.6. Rezultati

S ciljem uočavanja temeljnih elemenata kurikuluma i analize tih elemenata obuhvaćeni su kurikulumi različitih vrtića u Republici Hrvatskoj. Tablice u nastavku predstavljaju pregled elemenata po dječjim vrtićima a nakon toga slijedi analiza.

Kurikulumi dječjih vrtića bili su dostupni na njihovim mrežnim stranicama što se može ocijeniti kao vrlo vrijedno kako bi roditelji i drugi pojedinci iz zajednice mogli doći do njih i uočavati promjene u odgoju i obrazovanju.

Tablica 1. Analiza kurikuluma DV Sunce, Zagreb

Element analize	DV Sunce, Zagreb ¹⁶
Ciljevi kurikuluma	Razvijati cjelovite potencijale djeteta, uključiti fizički, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj.
Pedagoški pristup	Primjenjivati humanistički pristup, s naglaskom na individualizaciju i participaciju djece u odlučivanju o vlastitom učenju.
Organizacija prostora	Prilagoditi prostor djeci, poticati istraživanje i igru s odvojenim zonama za različite aktivnosti.

¹⁶ Izvor: <https://vrtic-sunce.zagreb.hr/>

Dječja participacija	Aktivno uključiti djecu u planiranje i organizaciju aktivnosti, s posebnim naglaskom na samostalnost.
Uključivanje roditelja	Redovito komunicirati s roditeljima kroz sastanke, radionice i uključivanje u aktivnosti vrtića.
Aktivnosti	Uključiti raznolike aktivnosti poput umjetničkih, sportskih, glazbenih i jezičnih programa prilagođenih interesima djece.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama i sposobnostima svakog djeteta, uključujući i djecu s posebnim potrebama.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Surađivati s lokalnim institucijama i organizacijama, uključivati se u projekte koji promiču društvenu odgovornost.
Vrijednosti i etika	Promicati temeljne ljudske vrijednosti, kao što su poštovanje, empatija i zajedništvo.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se provode sustavno kroz dnevno, tjedno i mjesečno planiranje. Svaki plan uključuje jasno definirane ciljeve i postupke, s evaluacijama učinka na djecu.

Tablica 2. Analiza kurikuluma DV Radost, Split

Element analize	DV Radost, Split ¹⁷
Ciljevi kurikuluma	Osigurati optimalne uvjete za razvoj djeteta, poticati njegovu samostalnost, kreativnost, i socijalizaciju.
Pedagoški pristup	Primjenjivati humanističko-razvojni pristup, s naglaskom na aktivno učenje kroz igru i svakodnevne aktivnosti.
Organizacija prostora	Prilagoditi prostor djeci, uključiti različite didaktičke centre za igru, učenje i istraživanje.
Dječja participacija	Aktivno uključivati djecu u odabir aktivnosti, uzimajući u obzir njihove interese i potrebe.
Uključivanje roditelja	Uključivati roditelje kroz redovite sastanke, radionice i sudjelovanje u određenim aktivnostima s djecom.
Aktivnosti	Uključiti raznolike programe poput likovnih, glazbenih, tjelesnih i dramskih aktivnosti koje razvijaju sve aspekte djetetova razvoja.
Individualizacija	Staviti poseban naglasak na prilagodbu programa individualnim potrebama djece, uključujući one s posebnim potrebama.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Aktivno surađivati s lokalnim institucijama, uključivati se u kulturne i ekološke projekte u zajednici.
Vrijednosti i etika	Njegovati vrijednosti poput empatije, zajedništva, odgovornosti i poštovanja prema drugima i okolini.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se provode sustavno uz temeljito planiranje i evaluaciju, s jasno definiranim ciljevima i zadacima koji se prate i prilagođavaju prema potrebama djece.

¹⁷ Izvor: <https://vrtic-radost.hr/>

Tablica 3. Analiza kurikuluma DV Rijeka, Rijeka

Element analize	DV Rijeka, Rijeka ¹⁸
Ciljevi kurikuluma	Poticati cjelovit razvoj djeteta, uključujući socijalni, emocionalni, kognitivni i fizički razvoj, s posebnim naglaskom na inkluzivnost.
Pedagoški pristup	Temeljiti se na humanističko-razvojnem pristupu, s naglaskom na aktivno učenje kroz igru i projektnu nastavu.
Organizacija prostora	Organizirati prostor u različite funkcionalne zone koje potiču istraživanje, igru i učenje, s posebnim fokusom na sigurnost i prilagodbu djeci s posebnim potrebama.
Dječja participacija	Uključiti djecu u planiranje i izbor aktivnosti, te poticati njihovu samostalnost i odgovornost.
Uključivanje roditelja	Uključivati roditelje sustavno kroz redovite sastanke, radionice, projekte te program „Rastimo zajedno“.
Aktivnosti	Uključiti raznolike aktivnosti poput likovnih, glazbenih, sportskih i ekoloških projekata, kao što je Erasmus+ “Zeleni kalendar”.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama djece, uključujući djecu s posebnim potrebama i razvojnim teškoćama.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Aktivno surađivati s lokalnim institucijama, uključivati se u projekte koji promiču ekološku osviještenost i zajedništvo.
Vrijednosti i etika	Promicati vrijednosti poput solidarnosti, empatije, odgovornosti i poštovanja prema drugima i okolišu.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se provode sustavno prema jasno definiranom godišnjem planu i programu, s redovitom evaluacijom i prilagodbom potrebama djece.

Tablica 4. Analiza kurikuluma DV Osijek, Osijek

Element analize	DV Osijek, Osijek ¹⁹
Ciljevi kurikuluma	Poticati cjeloviti razvoj djeteta, uključujući socijalni, emocionalni, kognitivni i fizički razvoj. Usmjeriti kurikulum na individualizirani pristup koji uvažava jedinstvene potrebe svakog djeteta.
Pedagoški pristup	Temeljiti se na integriranom kurikulumu koji kombinira igru, istraživanje i kreativnost. Staviti naglasak na holistički razvoj djeteta kroz različite aktivnosti koje potiču autonomiju i odgovornost.
Organizacija prostora	Organizirati prostor u funkcionalne zone koje potiču istraživanje i igru. Prilagoditi uređenje potrebama djece različite dobi, s posebnim naglaskom na sigurnost i pristupačnost.

¹⁸ Izvori: <https://rivrtrici.hr/>, <https://www.rijeka.hr/upis-djece-u-djecji-vrtic-rijeka/>, <https://rivrtrici.hr/redovni-upisi>

¹⁹ Izvori: <https://vrtciosijek.hr/>, <https://vrtciosijek.hr/dokumenti/godisnji-plan-i-program>

Dječja participacija	Aktivno uključiti djecu u odabir aktivnosti i planiranje programa, što im omogućuje da izraze svoje interese i ideje.
Uključivanje roditelja	Aktivno uključivati roditelje u rad vrtića kroz radionice, sastanke i programe podrške poput „Rastimo zajedno“.
Aktivnosti	Uključiti raznovrsne aktivnosti poput likovnih, glazbenih, sportskih i edukativnih programa koji potiču kreativnost i razvoj različitih vještina kod djece.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama djece, uključujući djecu s posebnim potrebama i razvojne teškoće. Staviti naglasak na pružanje podrške svakom djetetu da ostvari svoj puni potencijal.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Aktivno surađivati s lokalnim ustanovama i uključivati se u različite zajedničke projekte i manifestacije.
Vrijednosti i etika	Promicati vrijednosti poput solidarnosti, empatije, odgovornosti, te njegovati pozitivan odnos prema zajednici i okolišu.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se provode sustavno prema godišnjem planu i programu, uz redovite evaluacije i prilagodbe.

Tablica 5. Analiza kurikuluma DV Iskrice, Zagreb

Element analize	DV Iskrice, Zagreb ²⁰
Ciljevi kurikuluma	Poticati cjeloviti razvoj djeteta kroz Waldorfski pristup, koji uključuje fizički, emocionalni, kognitivni i društveni razvoj.
Pedagoški pristup	Temeljiti se na Waldorfskom kurikulumu, s naglaskom na igru, kreativnost i svakodnevnu rutinu koja prati ritam prirode.
Organizacija prostora	Urediti prostor prirodnim materijalima i organizirati ga prema potrebama djece za slobodnu igru i istraživanje.
Dječja participacija	Aktivno uključivati djecu u učenju, poticati njihovu samoinicijativu i sudjelovanje u oblikovanju aktivnosti.
Uključivanje roditelja	Aktivno uključivati roditelje kroz redovite radionice, konzultacije i događanja u vrtiću.
Aktivnosti	Integrirati likovne, glazbene, sportske i tradicijske aktivnosti u svakodnevni rad s djecom.
Individualizacija	Prilagoditi pristup individualnim potrebama svakog djeteta, uz poštivanje njihovog osobnog ritma razvoja.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Uključivati se u lokalne projekte i surađivati s lokalnim institucijama kroz zajedničke aktivnosti i manifestacije.
Vrijednosti i etika	Staviti naglasak na poštovanje, solidarnost, empatiju i odgovornost prema zajednici i prirodi.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se provode sustavno prema godišnjem planu i programu koji prati ritam djeteta i prirodne cikluse.

²⁰ Izvor: <https://zagrebacki-kutak.hr/vrtici/djecji-vrtic-iskrica>, <https://vrtic-iskrica.zagreb.hr/>

Tablica 6. Analiza kurikuluma DV Maslačak, Pula

Element analize	DV Maslačak, Pula ²¹
Ciljevi kurikuluma	Poticati cjelovit razvoj djeteta, uključujući fizički, emocionalni, socijalni i intelektualni razvoj, te stvarati okruženje koje potiče autonomiju i kreativnost.
Pedagoški pristup	Primjenjivati humanističko-sukonstruktivistički pristup, temeljen na interesima djece, koji uključuje igru, istraživanje i sudjelovanje u aktivnostima koje potiču kreativnost.
Organizacija prostora	Organizirati prostor u različite tematske kutke koji omogućuju djeci slobodu izbora i istraživanja, uz naglasak na sigurnost i pristupačnost.
Dječja participacija	Aktivno uključivati djecu u planiranje i odabir aktivnosti, što omogućuje prilagođavanje programa njihovim interesima i potrebama.
Uključivanje roditelja	Aktivno uključivati roditelje kroz radionice, konzultacije i sudjelovanje u aktivnostima vrtića, te poticati suradnju na razini obitelji i vrtića.
Aktivnosti	Uključiti raznovrsne aktivnosti poput likovnih, glazbenih, sportskih i edukativnih programa, kao i specijalizirane programe poput predškole i engleskog jezika.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama djece, uključujući djecu s posebnim potrebama, s naglaskom na poticanje samopouzdanja i osobnog razvoja.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Aktivno surađivati s lokalnim zajednicama kroz zajedničke projekte, manifestacije i uključivanje u lokalne događaje.
Vrijednosti i etika	Promicati vrijednosti poput odgovornosti, poštovanja, solidarnosti i empatije, s posebnim naglaskom na ekološku svijest i održivost.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se provode prema godišnjem planu i programu, uz redovite evaluacije i prilagodbe na temelju potreba djece.

Tablica 7. Analiza kurikuluma DV Cvrčak, Šibenik

Element analize	DV Cvrčak, Šibenik ²²
Ciljevi kurikuluma	Poticati cjelovit razvoj djeteta, naglašavajući emocionalni, socijalni, intelektualni i fizički razvoj kroz igru i kreativne aktivnosti.
Pedagoški pristup	Primjenjivati sukonstruktivistički pristup koji se temelji na interesima djece i suradničkoj kulturi, uz prilagodbu individualnim potrebama i sposobnostima.
Organizacija prostora	Organizirati prostor tako da podržava različite razvojne aktivnosti, s posebnim naglaskom na sigurnost, pristupačnost i poticanje kreativnosti.

²¹ Izvori: <https://www.dv-maslacak.hr/o-nama>, https://dvmaslacak.com/program_predskole/

²² Izvor: <https://dv-cvrcak.hr/nasi-programi/>

Dječja participacija	Aktivno uključivati djecu u planiranje i provođenje aktivnosti, što im omogućuje razvijanje osjećaja odgovornosti i autonomije.
Uključivanje roditelja	Aktivno uključivati roditelje kroz redovite konzultacije, radionice i sudjelovanje u projektima, čime se jača zajednički odgojni proces.
Aktivnosti	Uključiti programe poput umjetničkih, sportskih i edukativnih aktivnosti, uz poseban naglasak na rano učenje engleskog jezika i vjerski program.
Individualizacija	Prilagoditi pristup svakom djetetu s ciljem poticanja samopouzdanja, samostalnosti i razvoja posebnih interesa.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Suradivati s lokalnom zajednicom kroz različite projekte i događanja, što djeci pruža priliku za aktivno sudjelovanje u zajednici.
Vrijednosti i etika	Poticati razvoj pozitivnih vrijednosti kao što su odgovornost, poštovanje, empatija i suradnja, uz poseban naglasak na ekološku svijest.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se provode sustavno i planirano kroz cijelu pedagošku godinu, uz redovitu evaluaciju i prilagodbu programa.

Tablica 8. Analiza kurikuluma DV Velika Gorica, Zagreb

Element analize	DV Velika Gorica, Velika Gorica ²³
Ciljevi kurikuluma	Promicati cjelovit razvoj djeteta kroz igru, kreativne i istraživačke aktivnosti. Poticati se fizički, emocionalni, socijalni i intelektualni razvoj.
Pedagoški pristup	Primjenjivati sukonstruktivistički pristup s naglaskom na individualne interese i potrebe djeteta. Uključiti Montessori elemente u taj program.
Organizacija prostora	Prilagoditi prostor poticanju kreativnosti, igre i učenja kroz raznovrsne aktivnosti. Pružiti Montessori okruženje koje nudi dodatnu strukturu za razvoj autonomije.
Dječja participacija	Aktivno uključivati djecu u planiranje i provođenje aktivnosti te u razne projekte poput "Pčele" i <i>Letters from South America</i> .
Uključivanje roditelja	Uključivati roditelje kroz radionice "Rastimo zajedno" i druge oblike suradnje, kao što su konzultacije i roditeljski sastanci.
Aktivnosti	Uključiti umjetničke, dramsko-scenske i Montessori programe, kao i aktivnosti ranog učenja engleskog jezika.
Individualizacija	Prilagoditi pristupe na temelju interesa i potreba djeteta. Dodati Montessori pristup koji omogućava dodatnu individualizaciju učenja i razvoja.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Sudjelovati u lokalnim projektima i događanjima, poput posjeta vatrogasnoj postaji i suradnje s Gradskom knjižnicom.
Vrijednosti i etika	Razvijati empatiju, odgovornost, suradnju i ekološku svijest.

²³ Izvori: <https://vrtic-vg.hr/>, <https://vrtic-vg.hr/o-nama.asp>

Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se provode kroz planirane projekte i tematske programe tijekom cijele godine.

Tablica 9. Analiza kurikuluma DV Bubamara, Varaždin

Element analize	DV Bubamara, Varaždin ²⁴
Ciljevi kurikuluma	Promicati cjelovit razvoj djeteta kroz individualiziran pristup, poticanje samostalnosti, kreativnosti i socijalne kompetencije.
Pedagoški pristup	Temeljiti će se na suvremenim pedagoškim principima, poput inkluzije djece s posebnim potrebama i suradnje s roditeljima.
Organizacija prostora	Prilagoditi prostore različitim razvojnim potrebama djece, s naglaskom na sigurnost i poticanje istraživačkog učenja.
Dječja participacija	Aktivno uključivati djecu u planiranje i izbor aktivnosti, čime se potiče razvoj njihove autonomije i odgovornosti.
Uključivanje roditelja	Uključivati roditelje putem radionica "Rastimo zajedno", individualnih konzultacija i godišnjih evaluacija zadovoljstva.
Aktivnosti	Uključiti umjetničke i kreativne aktivnosti, fizičke igre, projekte vezane za ekologiju i zdravlje, te aktivnosti u suradnji s lokalnom zajednicom.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama djece, uz inkluziju djece s posebnim potrebama.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Ostvarivati aktivnu suradnju s lokalnim ustanovama kroz različite projekte i događaje koji uključuju zajednicu.
Vrijednosti i etika	Njegovati vrijednosti poput empatije, suradnje, odgovornosti i ekološke osviještenosti.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se provode kroz sustavan pristup, planirane programe i projekte kroz cijelu godinu.

Tablica 10. Analiza kurikuluma DV Tratinčica, Zagreb

Element analize	DV Tratinčica, Dubrovnik ²⁵
Ciljevi kurikuluma	Poticati cjelovit razvoj djece kroz igru, kreativnost i socijalnu interakciju. Poticati samostalnost i odgovornost.
Pedagoški pristup	Temeljiti ga na suvremenim metodama ranog i predškolskog odgoja, s naglaskom na individualizaciju i rad u malim grupama.
Organizacija prostora	Prilagoditi prostor djeci svih uzrasta, sa sigurnosnim mjerama i stimulativnim materijalima za istraživanje.
Dječja participacija	Sudjelovati u kreiranju aktivnosti i slobodnoj igri, čime će djeca razvijati kreativnost i neovisnost.
Uključivanje roditelja	Roditelji će aktivno sudjelovati u radionicama i konzultacijama, pružajući podršku u razvoju djeteta kroz zajedničke aktivnosti.

²⁴ Izvor: <https://dububamara.hr/dokumenti>, <https://www.dububamaradonjastubica.hr/upisi/>

²⁵ Izvor: <https://vrtici-du.hr/>, https://dv-tratincica.eu/?page_id=461

Aktivnosti	Uključiti umjetničke, sportske i društvene aktivnosti kao dio svakodnevnog programa. Fokusirati se na zdrav način života i ekološku svijest.
Individualizacija	Prilagoditi program svakom djetetu na temelju njegovih potreba i interesa, uz inkluziju djece s posebnim potrebama.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Aktivno surađivati s lokalnim institucijama i sudjelovati u kulturnim i ekološkim projektima.
Vrijednosti i etika	Poticati suradnju, odgovornost, ekološku osviještenost i empatiju među djecom.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti su planirane i sustavno se provode tijekom cijele godine, uz evaluaciju postignuća.

Tablica 11. Analiza kurikuluma DV Potočnica, Zadar

Element analize	DV Potočnica, Zadar ²⁶
Ciljevi kurikuluma	Poticati cjeloviti razvoj djeteta kroz individualizirani pristup, igru i socijalnu interakciju. Razvijati odgovornost i samostalnost kod djece.
Pedagoški pristup	Primjenjivati sukonstruktivistički i humanistički pristup s naglaskom na razvoj djetetovih potencijala, uz poštivanje djetetovih prava.
Organizacija prostora	Prilagoditi prostore razvojnim potrebama djece, poticati kreativnost, istraživanje i sigurnost.
Dječja participacija	Uključivati djecu u planiranje aktivnosti kroz igru i slobodan izbor, čime će se razvijati njihove sposobnosti i interesi.
Uključivanje roditelja	Razvijati partnerski odnos s roditeljima kroz radionice i zajedničke aktivnosti koje doprinose razvoju roditeljskih kompetencija.
Aktivnosti	Uključiti raznovrsne aktivnosti poput kreativnih, umjetničkih i sportskih programa, kao i ekoloških projekata unutar zajednice.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama djece s posebnim naglaskom na razvoj specifičnih vještina svakog djeteta.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Aktivno surađivati s lokalnim ustanovama kroz projekte i aktivnosti koje uključuju širu zajednicu.
Vrijednosti i etika	Poticati suradnju, odgovornost, empatiju i ekološku svijest kod djece.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se provode planski kroz cijelu godinu, sustavno prateći razvoj djece i evaluirajući postignuća.

Tablica 12. Analiza kurikuluma DV Duga, Karlovac

Element analize	DV Duga, Karlovac ²⁷

²⁶ Izvor: <http://www.dv-maslacak.hr/>

²⁷ Izvor: <http://www.vrtic-karlovac.hr/>

Ciljevi kurikuluma	Poticati cjeloviti razvoj djeteta, s fokusom na socijalno-emocionalni, fizički i intelektualni razvoj.
Pedagoški pristup	Primjenjivati suvremeni pedagoški pristup, koji uključuje individualizirani rad, inkluziju i razvoj kreativnosti kroz igru.
Organizacija prostora	Prilagoditi prostor potrebama djece svih uzrasta i osigurati sigurno okruženje koje potiče istraživanje i kreativnost.
Dječja participacija	Aktivno uključivati djecu u planiranje aktivnosti i omogućiti im da biraju teme koje ih zanimaju, čime se potiče njihova autonomija.
Uključivanje roditelja	Aktivno uključivati roditelje u rad vrtića putem radionica, individualnih razgovora i zajedničkih projekata.
Aktivnosti	Uključiti umjetničke, sportske i edukativne aktivnosti, uključujući glazbu, senzomotoričke vježbe i učenje stranih jezika.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama djece, s posebnim naglaskom na djecu s teškoćama u razvoju.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Suradivati s lokalnim ustanovama i organizacijama kroz projekte i aktivnosti koje uključuju širu zajednicu.
Vrijednosti i etika	Promovirati vrijednosti poput odgovornosti, empatije, ekološke svijesti i tolerancije među djecom.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti su sustavno planirane i provode se kroz čitavu pedagošku godinu.

Tablica 13. Analiza kurikuluma DV Smilje, Šibenik

Element analize	DV Smilje, Šibenik ²⁸
Ciljevi kurikuluma	Razvijati cjelovite kompetencije djece, s fokusom na socijalno-emocionalni, fizički i intelektualni razvoj djece.
Pedagoški pristup	Primjenjivati integrirani pedagoški pristup, s naglaskom na dramsko-scenske aktivnosti i poticanje verbalnog i neverbalnog izraza.
Organizacija prostora	Prilagoditi prostore raznim aktivnostima, uključujući kreativno izražavanje i socijalizaciju kroz igru.
Dječja participacija	Sudjelovati u planiranju aktivnosti kroz interakcije s lutkama i dramske igre, potičući kreativnost i socijalnu kompetenciju.
Uključivanje roditelja	Aktivno uključivati roditelje u dramske i edukativne programe te kroz radionice poput „Rastimo zajedno“.
Aktivnosti	Uključiti glavne aktivnosti poput dramskih igara, lutkarstva, kreativnih radionica i sportskih aktivnosti.
Individualizacija	Prilagoditi program individualnim potrebama djece, s posebnim naglaskom na socijalni razvoj kroz dramske aktivnosti.

²⁸ Izvor: <http://www.dv-smilje.hr/>, <http://www.dv-smilje.hr/programi/>

Suradnja s lokalnom zajednicom	Aktivno surađivati s lokalnim ustanovama kroz izložbe, kazališne predstave i zajedničke projekte.
Vrijednosti i etika	Poticati razvoj empatije, socijalne kompetencije, suradnje, te poštivanje različitosti i ekološke svijesti.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti su sustavno planirane i provode se tijekom cijele godine.

Tablica 14. Analiza kurikuluma DV Zvončići, Bjelovar

Element analize	DV Zvončić, Bjelovar ²⁹
Ciljevi kurikuluma	Osigurati cjelovit razvoj djece kroz igru, učenje, socijalizaciju i razvoj individualnih sposobnosti.
Pedagoški pristup	Koristiti integrirani pristup koji uključuje različite odgojno-obrazovne metode prilagođene svakom djetetu.
Organizacija prostora	Organizirati prostor prema interesima djece, s različitim centrima aktivnosti poput kreativnih, dramskih i tjelesnih.
Dječja participacija	Aktivno uključivati djecu u planiranje aktivnosti, osobito u tematske projekte.
Uključivanje roditelja	Uključiti roditelje u aktivnosti, radionice i projekte vrtića te ih angažirati kao aktivne sudionike u odgojno-obrazovnom procesu.
Aktivnosti	Provoditi raznovrsne aktivnosti koje uključuju umjetničke, sportske i ekološke programe te učenje stranih jezika.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama svakog djeteta kako bi se omogućio optimalan razvoj.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Ostvarivati aktivnu suradnju s lokalnim udrugama i organizacijama kroz zajedničke projekte i manifestacije.
Vrijednosti i etika	Poticati suradnju, međusobno poštovanje, ekološku svijest te solidarnost.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, sve aktivnosti su sustavno planirane tijekom cijele godine, prateći potrebe i interese djece.

Tablica 15. Analiza kurikuluma DV Jaglac, Kumrovec

Element analize	DV Jaglac, Kumrovec ³⁰
Ciljevi kurikuluma	Razvijati cjelovitu ličnost djeteta s naglaskom na kreativnost, komunikacijske vještine i socijalno-emocionalni razvoj.
Pedagoški pristup	Koristiti suvremene pedagoške pristupe uz individualizirani rad prilagođen potrebama svakog djeteta, uključujući i Montessori pristup.
Organizacija prostora	Organizirati prostore kao fleksibilne i prilagođene potrebama djece, s posebnim centrima za različite aktivnosti (umjetničke, dramske, sportske).

²⁹ Izvor: <https://www.dv-zvonicic.hr/dokumentacija/pedagoska-dokumentacija/>, <https://djecjivrticzvonicic.hr/>

³⁰ Izvor: [Naslovnica | Dječji vrtić Jaglac Kumrovec \(djecji-vrtic-jaglac.hr\)](#)

Dječja participacija	Omogućiti djeci aktivno sudjelovanje u planiranju i provođenju aktivnosti, birajući teme koje ih zanimaju kroz projekte i istraživanje.
Uključivanje roditelja	Uključiti roditelje kroz radionice, roditeljske sastanke i suradnju u planiranju aktivnosti i zajedničkih projekata.
Aktivnosti	Uključiti raznovrsne aktivnosti poput umjetnosti, sporta, ekoloških programa te učenja stranih jezika (engleski).
Individualizacija	Prilagoditi programe potrebama i interesima djece, s posebnim naglaskom na darovitu djecu i djecu s posebnim potrebama.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Ostvarivati aktivnu suradnju s lokalnim kulturnim i sportskim institucijama kroz zajedničke projekte i manifestacije.
Vrijednosti i etika	Njegovati vrijednosti poput empatije, suradnje, ekološke svijesti, odgovornosti i poštovanja prema drugima.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti su planirane kroz cijelu godinu i prate pedagoške smjernice.

Tablica 16. Analiza kurikuluma DV Krijesnica, Slavonski Brod

Element analize	DV Krijesnica, Slavonski Brod ³¹
Ciljevi kurikuluma	Razvijati cjelokupnu osobnost djeteta kroz socijalno-emocionalni, intelektualni i fizički razvoj.
Pedagoški pristup	Primijeniti integrirani pristup s naglaskom na individualizaciju i poticanje kreativnosti djece kroz igru i učenje.
Organizacija prostora	Organizirati prostor prilagođen potrebama djece, s različitim centrima aktivnosti za slobodnu i strukturiranu igru.
Dječja participacija	Omogućiti djeci sudjelovanje u planiranju i odabiru aktivnosti kroz projekte koji se temelje na njihovim interesima.
Uključivanje roditelja	Osigurati aktivno sudjelovanje roditelja u radionicama, projektima i odgojno-obrazovnim aktivnostima s djecom.
Aktivnosti	Uključiti programe s umjetničkim, sportskim i ekološkim aktivnostima te tematske radionice za razvoj dječjih vještina.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama i sposobnostima djece, s posebnom pažnjom na poticanje darovitosti.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Ostvarivati aktivnu suradnju s lokalnim ustanovama i organizacijama kroz projekte i događanja u zajednici.
Vrijednosti i etika	Promicati poštovanje, empatiju, toleranciju, ekološku svijest i odgovorno ponašanje.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti su planirane i provode se sustavno tijekom cijele godine.

Tablica 17. Analiza kurikuluma DV Ciciban, Vukovar

³¹ Izvor: <https://www.dv-krijesnica.hr/dv-krijesnica-program-rada/>

Element analize	DV Ciciban, Vukovar ³²
Ciljevi kurikuluma	Osigurati cjelovit razvoj djeteta s naglaskom na socijalno-emocionalne, intelektualne i motoričke sposobnosti.
Pedagoški pristup	Primijeniti suvremene pedagoške metode uz igru, istraživanje i projektno učenje.
Organizacija prostora	Organizirati prostor prilagođen djeci s odvojenim centrima za različite aktivnosti (umjetničke, sportske, istraživačke).
Dječja participacija	Omogućiti djeci aktivno sudjelovanje u odabiru i provedbi aktivnosti kroz projekte prilagođene njihovim interesima.
Uključivanje roditelja	Uključiti roditelje kroz suradničke radionice, sastanke i zajedničke projekte s djecom.
Aktivnosti	Uključiti raznovrsne aktivnosti poput umjetnosti, sporta, dramskih igara i ekoloških programa.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama djece, s posebnim naglaskom na podršku djeci s posebnim potrebama.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Ostvarivati aktivnu suradnju s lokalnim kulturnim i sportskim institucijama kroz razne manifestacije i projekte.
Vrijednosti i etika	Njegovati vrijednosti kao što su empatija, poštovanje, suradnja i ekološka svijest.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti su planirane i provode se sustavno kroz cijelu pedagošku godinu.

Tablica 18. Analiza kurikuluma DV Potjeh, Požega

Element analize	DV Potjeh, Požega ³³
Ciljevi kurikuluma	Razvijati dijete kroz igru, kreativnost i istraživanje.
Pedagoški pristup	Primjenjivati integrirani pristup s naglaskom na projektno učenje i poticanje samostalnosti.
Organizacija prostora	Prilagoditi prostore različitim centrima aktivnosti (umjetnost, igra, istraživanje).
Dječja participacija	Uključiti djecu kao aktivne sudionike u planiranju i provođenju aktivnosti.
Uključivanje roditelja	Omogućiti roditeljima sudjelovanje kroz radionice, sastanke i suradničke projekte.
Aktivnosti	Uključiti umjetnost, sport, istraživačke aktivnosti, ekološke i sigurnosne programe u programe.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama i razvoju svakog djeteta.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Osigurati aktivnu suradnju s lokalnim školama i institucijama u projektima.
Vrijednosti i etika	Njegovati vrijednosti suradnje, poštovanja, odgovornosti i empatije.

³² Izvor: <http://www.dv-vukovar2.hr/>

³³ Izvor: <http://dv-potjeh.hr/programi/>

Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se planiraju i provode kroz cijelu godinu sustavno.

Tablica 19. Analiza kurikuluma DV Vrbik, Zagreb

Element analize	DV Vrbik, Zagreb ³⁴
Ciljevi kurikuluma	Razvijati cjelovitu osobnost djeteta kroz igru, kreativnost i učenje te poticati socijalne i emocionalne vještine.
Pedagoški pristup	Primjenjivati suvremene pristupe uz individualizirani rad s naglaskom na istraživačku igru i projektno učenje.
Organizacija prostora	Osigurati fleksibilne prostore prilagođene različitim aktivnostima: kreativnim radionicama, sportskim centrima i istraživačkim aktivnostima.
Dječja participacija	Omogućiti djeci sudjelovanje u planiranju aktivnosti kroz vlastite interese i odabire te poticati istraživačko učenje.
Uključivanje roditelja	Omogućiti roditeljima aktivno sudjelovanje kroz radionice, sastanke i suradnju u planiranju aktivnosti za djecu.
Aktivnosti	Uključiti raznovrsne aktivnosti kao što su likovne, glazbene, dramske, sportske i ekološke programe.
Individualizacija	Prilagoditi programe individualnim potrebama djece i posvetiti posebnu pažnju djeci s posebnim potrebama.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Osigurati aktivnu suradnju s kulturnim i obrazovnim ustanovama u lokalnoj zajednici.
Vrijednosti i etika	Njegovati vrijednosti kao što su tolerancija, poštovanje, odgovornost i ekološka svijest.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se planiraju i provode sustavno prema godišnjem planu i programu.

Tablica 20. Analiza kurikuluma DV Grigor Vitez, Samobor

Element analize	DV Grigor Vitez, Samobor ³⁵
Ciljevi kurikuluma	Razvijati djetetove sposobnosti i potencijale kroz igru, učenje i kreativne aktivnosti, s naglaskom na razvoj socijalnih vještina i osobnog identiteta.
Pedagoški pristup	Primjenjivati holistički pristup usmjeren na dijete, koji uključuje individualizirane metode, igru i projektno učenje kako bi se zadovoljile potrebe i interesi djece.
Organizacija prostora	Dizajnirati prostor kako bi poticao slobodnu igru, istraživanje, kreativne aktivnosti i razvoj motoričkih vještina. Uključivati različite zone za igru, učenje i odmor.
Dječja participacija	Omogućiti djeci aktivno sudjelovanje u planiranju i provođenju aktivnosti, uzimajući u obzir njihove interese i potrebe.

³⁴ Izvor: <https://vrtic-vrbik.zagreb.hr/UserDocImages/AKTI%20vrti%C4%87a/Kurikulum%202022.-2023.pdf>

³⁵ Izvor: <http://www.djecji-vrtic-grigor-vitez.hr/wp-content/uploads/2019/09/KURIKULUM-2017.-2018..pdf>

Uključivanje roditelja	Uključiti roditelje kroz različite aktivnosti, radionice, tematske sastanke i suradnju s odgojiteljima.
Aktivnosti	Uključiti raznovrsne aktivnosti poput umjetničkih projekata, ekoloških inicijativa, sportskih igara i programa za rano učenje jezika.
Individualizacija	Prilagoditi pristup individualnim potrebama svakog djeteta, uključujući podršku djeci s posebnim potrebama i različitim stilovima učenja.
Suradnja s lokalnom zajednicom	Osigurati aktivnu suradnju s lokalnim školama, kulturnim institucijama i sportskim udrugama kroz zajedničke projekte i aktivnosti.
Vrijednosti i etika	Promicati vrijednosti kao što su tolerancija, suradnja, odgovornost, poštovanje prirode i zajednice.
Provode li se aktivnosti sustavno?	Da, aktivnosti se provode kroz strukturiran i organiziran godišnji plan, koji osigurava dosljednost i kontinuitet u obrazovnom procesu.

7.7. Interpretacija

7.7.1. Ciljevi obrazovanja i cjeloviti razvoj djeteta

Svi analizirani vrtići postavljaju ciljeve obrazovanja s naglaskom na cjeloviti razvoj djeteta, koji obuhvaća fizički, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj. Primarni cilj svakog kurikulumu je osigurati djeci sigurno i poticajno okruženje u kojem mogu razvijati svoje potencijale. Naglasak se stavlja na razvoj osnovnih vještina kroz igru, istraživanje i suradnju, s posebnim fokusom na promicanje socijalnih i emocionalnih kompetencija, kao i rane pismenosti i matematičkih vještina. Iako se ciljevi mogu razlikovati ovisno o regiji i specifičnim pedagoškim pristupima, svi vrtići dijele zajedničku viziju poticanja dječje samostalnosti, kreativnosti i suradnje.

7.7.2. Pedagoški pristupi, individualizacija i participacija

Vrtići primjenjuju različite pedagoške pristupe, uključujući klasične, kao što su Montessori i Reggio Emilia, te suvremene metode koje se oslanjaju na nacionalne smjernice za predškolski odgoj. Individualizacija je ključan aspekt svakog kurikulumu, gdje se aktivnosti prilagođavaju potrebama i interesima svakog djeteta. Ovaj pristup omogućava djeci da aktivno sudjeluju u kreiranju vlastitih iskustava kroz igru i učenje. Participacija djece potiče se kroz uključivanje u donošenje odluka o svakodnevnim aktivnostima, što jača njihov osjećaj autonomije i odgovornosti. Ipak, intenzitet primjene participacije varira među vrtićima, ovisno o pedagoškoj filozofiji i praksi.

7.7.3. Prostor i podrška aktivnostima

Organizacija prostora igra ključnu ulogu u podršci dječjim aktivnostima i istraživanju. Većina analiziranih vrtića prilagođava svoje prostore kako bi podržala različite tipove aktivnosti – od slobodne igre do strukturiranih obrazovnih zadataka. Prostor je podijeljen na specifične zone za igru, kreativne aktivnosti, učenje i odmor, što omogućava djeci slobodu izbora i istraživanja. Vanjski prostori također su dobro iskorišteni u svrhu poticanja fizičke aktivnosti i istraživanja prirode. Međutim, u nekim vrtićima postoje ograničenja zbog manjka prostora, što može utjecati na mogućnost potpune realizacije svih planiranih aktivnosti.

7.7.4. Uključenost roditelja i lokalne zajednice

Uključenost roditelja varira među vrtićima, no većina kurikuluma prepoznaje važnost suradnje s roditeljima u obrazovnom procesu. U većini slučajeva, roditelji su aktivno uključeni kroz redovne sastanke, radionice, te participaciju u organizaciji aktivnosti unutar vrtića. Neki vrtići imaju razvijene programe za jačanje komunikacije i suradnje s roditeljima, dok drugi povremeno nailaze na poteškoće u održavanju visoke razine uključenosti. Suradnja s lokalnom zajednicom također se različito provodi – neki vrtići imaju čvrste veze s lokalnim institucijama, dok se drugi više oslanjaju na vlastite resurse. Međutim, svi vrtići prepoznaju važnost povezanosti s lokalnim okruženjem za podršku dječjem učenju i socijalizaciji.

Ovo istraživanje omogućilo je dublje razumijevanje kako različiti vrtići u Hrvatskoj pristupaju obrazovanju djece prije polaska u školu. Identificirani su ključni elementi kurikuluma i obrazovnih praksi koje svi vrtići nastoje implementirati, kao i varijacije koje odražavaju specifične potrebe i resurse svakog vrtića.

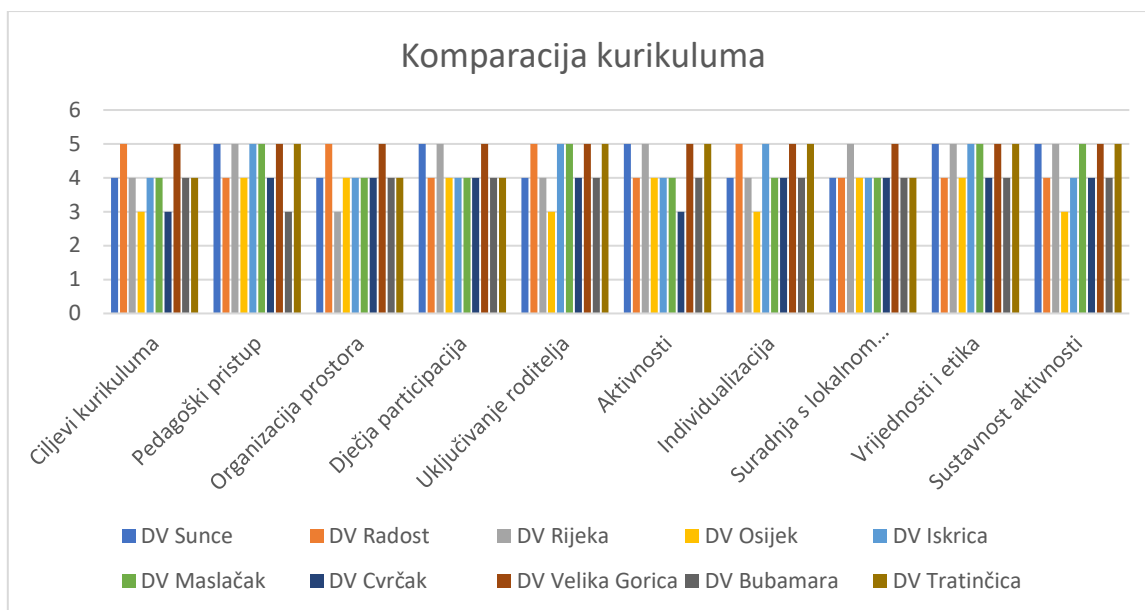
Ključni nalazi uključuju:

- Ciljevi kurikuluma: svi vrtići nastoje razviti cjelovite potencijale djece, ali s različitim naglascima ovisno o lokalnim potrebama.
- Pedagoški pristup: humanistički pristup je dominantan, ali postoji varijacija u načinu primjene individualizacije i participacije djece.
- Organizacija prostora: prostor je prilagođen potrebama djece, s različitim razinama resursa i opreme.

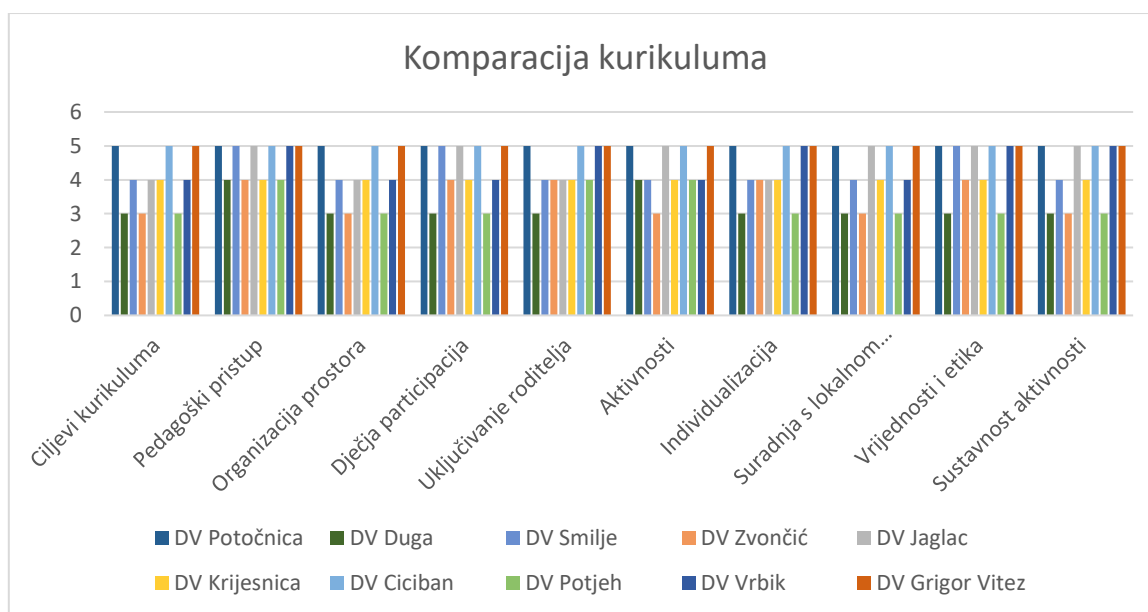
- Dječja participacija: djeca su aktivno uključena u planiranje aktivnosti, ali postoji varijacija u intenzitetu i strukturi participacije.
- Uključivanje roditelja: roditelji su uključeni kroz različite metode, a učestalost i tip komunikacije variraju.
- Aktivnosti: uključene su raznolike aktivnosti koje su prilagođene interesima djece, s razlikama u specifičnostima aktivnosti.
- Individualizacija: programi su prilagođeni potrebama djece, uključujući specijalne metode za djecu s posebnim potrebama.
- Suradnja s lokalnom zajednicom: vrtići surađuju s lokalnim zajednicama, s razlikama u vrsti i opsegu suradnje.
- Vrijednosti i etika: temeljne ljudske vrijednosti se promiču u svim vrtićima, s varijacijama u načinima implementacije.
- Sustavnost aktivnosti: aktivnosti se provode sustavno, s jasno definiranim ciljevima i redovitim evaluacijama, uz varijacije u detaljnosti i učestalosti evaluacija.

7.7.5. Usporedba kurikuluma

Nisku razinu ili minimalnu prisutnost aspekta u kurikulumu prikazuje broj 1 u grafu u nastavku, Razinu ispod prosječne razine ili manju prisutnost u kurikulumu broj 2, prosječnu razinu ili srednju prisutnost tog aspekta u kurikulumu broj 3, iznad prosječne razine ili značajnu prisutnost aspekta u kurikulumu broj 4, te visoku razinu ili izvrsnu prisutnost tog aspekta u kurikulumu broj 5.

Graf 1. Komparacija kurikuluma (N = 10)

Graf 2. Komparacija kurikuluma (N = 10)

Na temelju Grafa 1. i Grafa 2., koji uspoređuju glavne aspekte kurikuluma različitih vrtića, može se zaključiti da svi vrtići imaju slične temeljne postavke kurikuluma u područjima poput ciljeva kurikuluma, pedagoškog pristupa, organizacije prostora i dječje participacije, što upućuje na postojanje standardiziranih smjernica za rad u predškolskim ustanovama. Međutim, razlike su vidljive u područjima kao što su aktivnosti, individualizacija pristupa djeci, suradnja s lokalnom zajednicom te uključenost roditelja. Ove razlike mogu proizlaziti iz specifičnih potreba i resursa

pojedinih vrtića, lokalnih zajednica ili preferencija samih odgojitelja i roditelja. Također, vrijednosti i etika te sustavnost aktivnosti pokazuju varijacije koje mogu biti rezultat različitih filozofskih i pedagoških pristupa u pojedinim vrtićima. Sveukupno, iako postoje jasni zajednički elementi, individualni pristup svakog vrtića omogućava prilagodbu kurikuluma specifičnostima lokalne sredine i djece.

8. ZAKLJUČAK

Kroz analizu i raspravu o praćenju i evaluaciji kvalitete predškolskog obrazovanja, kao i utjecaju socioekonomskih faktora, jasno se uočava složenost i važnost ove teme u kontekstu ostvarivanja prava djece na obrazovanje. Pravo na obrazovanje, kao temeljno ljudsko pravo, ima ključnu ulogu u razvoju svakog djeteta i postizanju ravnoteže u obrazovnim prilikama.

Teorijski okvir prava na obrazovanje pruža osnovu za razumijevanje značaja ovog prava, definirajući njegove komponente i kontekst u ljudskim pravima. Kroz 4-A model prava na obrazovanje: dostupnost, pristupačnost, prihvatljivost i prilagodljivost, vidimo kako se standardi postavljaju za kvalitetno obrazovanje koje je jednako dostupno svima. U kontekstu predškolskog obrazovanja, praćenje i evaluacija igraju ključnu ulogu u osiguravanju da obrazovni programi ispunjavaju ove standarde.

Istraživanje izazova u praćenju i evaluaciji pokazuje kako subjektivnost, nedostatak resursa, tekući podaci i uključivanje zajednice i roditelja mogu značajno utjecati na uspješnost ovih procesa. Standardizirani alati i inovativne metode evaluacije, poput digitalnih rješenja i holističkih pristupa, nude nova rješenja za prevladavanje ovih izazova i omogućuju detaljnije razumijevanje kvalitete obrazovanja.

Posebnu pažnju treba posvetiti socioekonomskim faktorima koji igraju značajnu ulogu u kvaliteti predškolskog obrazovanja. Utjecaj socioekonomske pozadine na pristup obrazovanju i evaluaciju kvalitete ukazuje na potrebu za politikama i strategijama koje će smanjiti nejednakosti i poboljšati obrazovne prilike za sve djece, neovisno o njihovom socioekonomskom statusu.

Međunarodni standardi i dokumenti, kao što su *Konvencija o pravima djeteta* i *UNESCO-ve smjernice*, pružaju smjernice za usklađivanje nacionalnih politika s globalnim standardima. U pravnom okviru Republike Hrvatske, zakonodavne i strateške mjere također igraju ključnu ulogu u implementaciji i praćenju prava na obrazovanje.

U konačnici, provedba prava na obrazovanje djece prije polaska u školu zahtijeva kontinuirano praćenje i evaluaciju kako bi se osiguralo da obrazovni programi zadovoljavaju visoke standarde i odgovaraju potrebama djece. Integracija inovativnih

pristupa i adaptacija politika u skladu s socioekonomske realnosti mogu značajno doprinijeti kvaliteti obrazovanja i osigurati jednak pristup za svu djecu.

Ovaj rad potvrđuje važnost sveobuhvatnog pristupa u osiguravanju prava na obrazovanje i pruža smjernice za buduća istraživanja i praksu u ovom ključnom području, a istraživanje je omogućilo dublje razumijevanje kako različiti vrtići u Hrvatskoj pristupaju obrazovanju djece prije polaska u školu. Identificirani su ključni elementi kurikuluma i obrazovnih praksi koje svi vrtići nastoje implementirati, kao i varijacije koje odražavaju specifične potrebe i resurse svakog vrtića.

LITERATURA

1. OSNOVE SUVREMENE PEDAGOGIJE - Mijatovic, Vrgoc, Peko, Mrkonjic, Ledic, 1999. <https://www.scribd.com/document/458400925/OSNOVE-SUVREMENE-PEDAGOGIJE-Mijatovic-Vrgoc-Peko-Mrkonjic-Ledic-1999-pdf>
2. Ajanović, Dž., Stevanović, M. (1997). Školska pedagogija, Varaždinske Toplice: Tonimir.
3. Convention against Discrimination in Education, 1960. - <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/convention-against-discrimination-education>
4. Europska komisija. (2021). Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali”. Preuzeto 1.7.2024. s https://ec.europa.eu/regional_policy/home_en
5. Filozofski fakultet u Rijeci. Vujčić, V., (2013) Opća pedagogija, Zagreb: Hrvatski
6. Heckman, J. J. (2006). Formiranje vještina i ekonomika ulaganja u djecu u nepovoljnom položaju. *Science*, 312(5782), 1900-1902.
7. Heckman, James J. (2008) : The Case for Investing in Disadvantaged Young Children, CESifo DICE Report, ISSN 1613-6373, ifo Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München, München, Vol. 06, Iss. 2, pp. 3-8
8. Hodgkin, R., Newell, P. (2007). Priručnik za provedbu Konvencije o pravima djeteta. UNICEF.
9. Ljubetić, M., Burušić, J. (2015). Obrazovna nejednakost i izazovi inkluzivnog obrazovanja u Hrvatskoj. Zagreb: Institut za društvena istraživanja.
10. Mijatović, A. (1999). Osnove suvremene pedagogije, Zagreb: Hrvatski
11. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2014). Nacionalni okvir kurikuluma za predškolski odgoj. *Narodne novine*, 63/2014.
12. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2014). Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije. *Narodne novine*, 117/2014.
13. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2018). Strategija za uključivo obrazovanje. *Narodne novine*, 30/2018.
14. Nussbaum, M. (2000). *Women and human development: The capabilities approach*. Cambridge University Press
<https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=9R69I-->

[rpzUC&oi=fnd&pg=PA1&dq=Women+and+Human+Development:+The+Capa
bilities+Approach+&ots=DmfcSAagZd&sig=TKXHIFN89jsE91gYXQI-
Gmz7dqY&redir_esc=y#v=snippet&q=Women%20and%20Human%20Develo
pment%3A%20The%20Capabilities%20Approach&f=false](https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights)

15. obrazovanje. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 18.9.2024.
<https://www.enciklopedija.hr/clanak/obrazovanje>
16. Opća deklaracija o ljudskim pravima (2009) - https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2009_11_12_143.html
17. pedagoško-književni zbor - https://www.researchgate.net/profile/Vrcelj-Sofija/publication/329337587_STO_SKOLU_CINI_SKOLOM_teorijski_pristupi_koncepti_i_trendovi/links/5c025f6c45851523d1568636/STO-SKOLU-CINI-SKOLOM-teorijski-pristupi-koncepti-i-trendovi.pdf?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW91IiwicGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW91In19
18. Rak, L. (2006). Pravni okvir i provedba prava na obrazovanje u Hrvatskoj. U *Pravo i obrazovanje: Nacionalne i međunarodne perspektive* (123-145). Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci.
19. Stevanović Marko, *Pedagogija*. Varaždinske Toplice: Tonimir, 2002 (monografija)
20. Sullivan, A. (2019). *Educational Inequality and Socioeconomic Status*. Oxford University Press, 87-90.
21. Taylor, S. (2022). *Socioeconomic Factors and Educational Quality*. Harvard Education Press.
22. Tomaševski, K. (2001). Human rights obligations: making education available, accessible, acceptable and adaptable. *Right to education primers* no. 3.
23. Tomaševski, K. (2003). Obveze u području ljudskih prava u obrazovanju: 4-A shema. *UN Chronicle*, 40(3), 19-21.
24. Tomaševski, K. (2006). *The Right to Education: A Review of the Legislation and Practice*. Stockholm: Institute for Human Rights.
25. Tomaševski, K. (2007). *Human Rights Obligations in Education*. London: Routledge.
26. UN (1948). Opća deklaracija o ljudskim pravima. Preuzeto s <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

27. UN (1966). Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima. Preuzeto s <https://treaties.un.org/>
28. UN (1979). Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW). Preuzeto 1.7.2024. s <https://treaties.un.org/>
29. UN (1989). Konvencija o pravima djeteta. Preuzeto 1.7.2024. s <https://www.un.org/en/sections/conventions/childrens-rights/>
30. UN (2006). Konvencija o pravima osoba s invaliditetom. Preuzeto 1.7.2024. s <https://www.unicef.org/>
31. UN (2015). Transformiranje našeg svijeta: Agenda za održivi razvoj 2030. Preuzeto 1.7.2024. s <https://sdgs.un.org/2030agenda>, <https://digitallibrary.un.org/>
32. UNESCO (2007). Čvrsti temelji: Rano obrazovanje i skrb. EFA Global Monitoring Report. Preuzeto 1.7.2024. s <https://www.unesco.org/gem-report/en>
33. UNESCO (2008). Globalno izvješće o monitoringu obrazovanja za sve. Pariz: UNESCO Preuzeto s <https://www.unesco.org/gem-report/en>
34. UNESCO (2015). Obrazovanje za sve: Globalno izvješće o monitoringu. Preuzeto s <https://www.unesco.org/en>
35. UNESCO (2018). Global Education Monitoring Report: Early Childhood Education. UNESCO Publishing.
36. UNICEF. (2006). Stanje djece u svijetu 2006: Isključeni i nevidljivi. Preuzeto 1.7.2024. s <https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2006>
37. UNICEF. (2020). Standards and Practices in Early Childhood Education. UNICEF Publications. 22-25.
38. Ustav Republike Hrvatske. (2020). Preuzeto 1.7.2024. s službene mrežne stranice Vlade Republike Hrvatske.
39. Vrcelj, S. (2018). Što školu čini školom-teorijski pristupi, koncepti i trendovi, https://www.researchgate.net/profile/Vrcelj-Sofija/publication/329337587_STO_SKOLU_CINI_SKOLOM_teorijski_pristupi_koncepti_i_trendovi/links/5c025f6c45851523d1568636/STO-SKOLU-CINI-SKOLOM-teorijski-pristupi-koncepti-i-trendovi.pdf
40. Zaninović, M. (1988). Opća povijest pedagogije, Zagreb: Školska knjiga - <https://www.scribd.com/document/458399993/OPCA-POVIJEST-PEDAGOGIJE-Zaninovic-1988-pdf>

PRILOZI

Prilog 1 – tablica 4-A sheme (Tomaševski)

Prilog 2 – tablica matrice analize kurikuluma

Element analize	
Ciljevi kurikuluma	
Pedagoški pristup	
Organizacija prostora	
Dječja participacija	
Uključivanje roditelja	
Aktivnosti	
Individualizacija	
Suradnja s lokalnom zajednicom	
Vrijednosti i etika	
Provode li se aktivnosti sustavno?	

SAŽETAK

Ovaj rad pruža sveobuhvatan pregled ključnih aspekata prava na obrazovanje djece, s naglaskom na predškolsko obrazovanje i povezane izazove i prakse. U uvodu se raspravlja o teorijskom okviru prava na obrazovanje, uključujući definiciju, značaj i međunarodni kontekst ljudskih prava. Posebna pažnja posvećena je 4-A modelu prava na obrazovanje (dostupnost, pristupačnost, prihvatljivost i prilagodljivost) te izazovima i praksama u praćenju i evaluaciji kvalitete predškolskog obrazovanja.

Rad analizira utjecaj socioekonomskih faktora na kvalitetu obrazovanja, istražujući kako socioekonomska pozadina i nejednakosti u pristupu mogu utjecati na obrazovne rezultate i evaluaciju. Pritom se razmatraju inovativni pristupi kao što su digitalna rješenja, personalizirane evaluacije i holističke procjene.

Također, rad detaljno istražuje međunarodne standarde i dokumente vezane uz predškolsko obrazovanje, pravni okvir i politike u Republici Hrvatskoj te provedbu prava na obrazovanje djece prije polaska u školu. Na kraju, predstavljena je metodologija istraživanja, uključujući ciljeve, istraživačke probleme, instrumente, uzorak i rezultate analize kurikuluma.

Ključni pojmovi: predškolsko obrazovanje, pravo na obrazovanje, rani razvoj djeteta, obrazovni kurikulum, pristup obrazovanju.

SUMMARY

This paper provides a comprehensive overview of key aspects of children's right to education, with a focus on early childhood education and associated challenges and practices. The introduction discusses the theoretical framework of the right to education, including its definition, significance, and international human rights context. Special attention is given to the 4-A model of the right to education (Availability, Accessibility, Acceptability, and Adaptability) and the challenges and practices in monitoring and evaluating the quality of early childhood education.

The paper analyzes the impact of socioeconomic factors on education quality, exploring how socioeconomic background and inequalities in access can affect educational outcomes and evaluation. Innovative approaches such as digital solutions, personalized assessments, and holistic evaluations are also discussed.

Furthermore, the paper examines international standards and documents related to early childhood education, the legal framework and policies in Croatia, and the implementation of children's right to education before starting school. Finally, the research methodology is presented, including objectives, research problems, instruments, sample, and results of curriculum analysis.

Key terms: preschool education, right to education, early childhood development, educational curriculum, access to education.